



Janakkala
Tervakoski • Turenki

Lasten ja nuorten
HYVINVOINTISUUNNITELMA
2020–2023

VÄLITTÄVIÄ
KOHTAAMISIA

Ja

YHTEISIÄ
KOKEMUKSIA

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO/TIIVISTELMÄ	3
1. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA	6
1.1 Tausta ja tehtävät.....	6
1.2 Laaja hyvinvointikäsitys.....	8
1.3 Osallisuus keskeisenä hyvinvointia tuottavana tekijänä.....	9
2. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN NYKYTILA JANAKKALASSA	10
2.1. Alle kouluikäiset lapset.....	10
2.2. Kouluikäiset ja opiskelijat.....	11
2.3. Lastensuojelun tarve.....	14
3. LAPSIYSTÄVÄLLISYYS JANAKKALASSA	15
3.1.Lapsiystävällinen hallinto ja päätöksenteko	16
3.2 Kunta luo hyvinvoinnin puitteet.....	17
3.3 Huolta pitävät kasvuyhteisöt	17
3.4. Perhekeskus kokoaa toimijat.....	18
4. HYVINVOINNIN PUITTEET	18
5. VARHAISKASVATUKSEN HYVINVOINTITYÖ JA OPISKELUHUOLTO	21
6. PERHEKESKUKSEN TOIMINTA	24
7. LASTENSUOJELU	28
8. YHTEENSOVITTAVA HYVINVOINTIJOHTAMINEN	30
9. MUUTOSTAVOITTEET, SEURANTA JA ARVIOINTI	30
11. SUUNNITELMAN KOKOAMINEN JA VIESTINTÄ	36
Lähteet.....	37
Liitteet.....	38
Palvelukartat.....	39

TIIVISTELMÄ

Lapsiystävällisyys on aikuisten aktiivista yhteisvastuuta lasten ja nuorten oikeuksista ja osallisuudesta

perheissä ja muissa kasvuyhteisöissä, päätöksenteossa,
toimialoilla ja palveluverkostossa



Mitä on osallisuus?

- Osallisuus on kuulumista ja kiinnittymistä yhteisöön, mukana olemista yhteisön toiminnassa
- Keskeisin hyvinvointia tuottava ja tukeva tekijä

HYVÄÄ TAHTOA, TEKOJA JA KAVEREITA!

Kuva 1

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2020-2023 asettaa kaikille toimijoille yhteiset neljä isoa muutostavoitetta ja sovittaa hyvinvointityötä yhteen niin, että tavoitteeksi asetetut muutokset parempaan lasten ja nuorten elämässä on mahdollista saavuttaa. Tähän työhön suunnitelma kutsuu kaikki kunnan aikuiset mukaan.

JOHDANTO

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2020-2023 asettaa kaikille toimijoille yhteiset neljä isoa muutostavoitetta ja sovittaa hyvinvointityötä yhteen niin, että tavoitteeksi asetetut muutokset parempaan lasten ja nuorten elämässä on mahdollista saavuttaa. Tähän työhön suunnitelma kutsuu kaikki kunnan aikuiset mukaan.

Muutostavoitteet, jotka liittyvät lasten ja nuorten kokemaan hyvinvointiin ovat:

1. Yleinen terveydentila paranee
2. Fyysinen aktiivisuus lisääntyy
3. Osallisuuden kokemus lisääntyy
4. Ahdistuneisuus vähenee

*Yhteisellä työllä
vaikuttavuutta*

Lapsiystävällisyys Janakkalassa tarkoittaa mm. sitä, että aikuiset ottavat aktiivisen yhteisvastuun lasten ja nuorten oikeuksista ja osallisuudesta kukin omissa rooleissaan. Kun on riittävän monta samaan tavoitteeseen tähtäävää lisäarvoa tuovaa tekoa, niin muutos parempaan alkaa tapahtua. Vaikuttavuus syntyy siitä, että toimijat mukauttavat omaa tekemistään suhteessa muihin toimijoihin. Siihen tarvitaan yhteensovittavaa johtamista.

Suunnitelmassa esitetään yhteensovittava malli hyvinvointityölle:

1. Hallinto ja päätöksenteko
2. Hyvinvoinnin puitteiden ja kokemusten luominen
3. Huoltapitävät kasvuyhteisöt
4. Perhekeskuksen verkosto

Perheiden ja vanhemmuuden roolit ovat avainasemassa yhteisessä työssä. Koti on lapsen ja nuoren tärkein kasvuyhteisö. Vanhemmuuden haasteet ovat tänä aikana moninaiset. Vanhemmuuden tuki on aina osa lasten ja nuorten hyvinvointityötä.

Lasten ja nuorten palveluja tarkastellaan suunnitelmassa kokonaisuutena ja sen laatimiseen ovat osallistuneet kunnan eri toimialat. Suunnitelman tarkentamista jatketaan toimialoilla, yksiköissä ja yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien kanssa.

Hyvinvointisuunnitelma sisältää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen (LOS)¹ keskeiset tavoitteet: lapsen oikeudet erityiseen suojeluun ja hoivaan (protection), riittävään osuuteen yhteiskunnan voimavaroista (provision) sekä mahdollisuudet osallistua ikänsä

¹ Lasten oikeuksien sopimus. www.lapsenoikeudet.fi

Huolehdimme lapsen oikeuksien toteutumisesta ja mahdollistamme osallisuuden

*Taustalla
- lapsen oikeuksien sopimus
- lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma
- valtakunnallinen lapsistrategian valmistelutyö
- Janakkalan kuntastrategia
- tutkimus- ja kokemustietoa
- ilmiöt
- vuorovaikutusta*

Hyvinvoivat perheet Janakkalan kuntastrategiassa

ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon (participation). Lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja ilmaista mielipiteensä kaikissa itseään koskevissa asioissa niin omassa arkiympäristössään kuin päätöksenteossakin. Tehtävämme on huolehtia, että KAIKKIEN janakkalalaisten lasten ihmisoikeudet toteutuvat YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti. Annamme lapsille ja nuorille valmiudet sekä mahdollisuuksia osallisuuteen, joka on keskeinen hyvinvointia tuottava ja tukeva tekijä.

Suunnitelman taustalla on lapsen oikeuksiin perustuva laaja-alainen hyvinvointikäsitys, johon sisältyvät fyysisen terveyden, toimintakyvyn ja psyykkisen hyvinvoinnin lisäksi sosiaaliset verkostot ja osallisuus sekä hyvinvointia tukeva elinympäristö palveluineen. Jokainen lapsi ja nuori tarvitsee ympärilleen välittäviä aikuisia, huolta pitävän kasvuyhteisön, johon tuntee kuuluvansa, ja mielekästä tekemistä vapaa-ajalleen. Osa tarvitsee hyvinvointiinsa muita enemmän tukea.

Janakkalan perhekeskuksella on ollut vetovastuu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatimisesta. Suunnitelmassa tuodaan esille uusia ajattelu- ja toimintatapoja hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kunnassa. Laadittu suunnitelma pohjautuu lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE vuosina 2016–2020) aikana tehtyyn kehittämistyöhön. Suunnitelmaan on kirjattu myös 2017 toimintansa aloittanut perhekeskustoimintamalli ja sen keskeiset tavoitteet. Lasten ja perheiden palvelujen muutosohjelman ja sitä toteuttavan perhekeskuksen tavoitteena on mm. yhteensovittaa hajanaisia palveluita entistä lapsi- ja perhelähtöisemmiksi kokonaisuuksiksi.

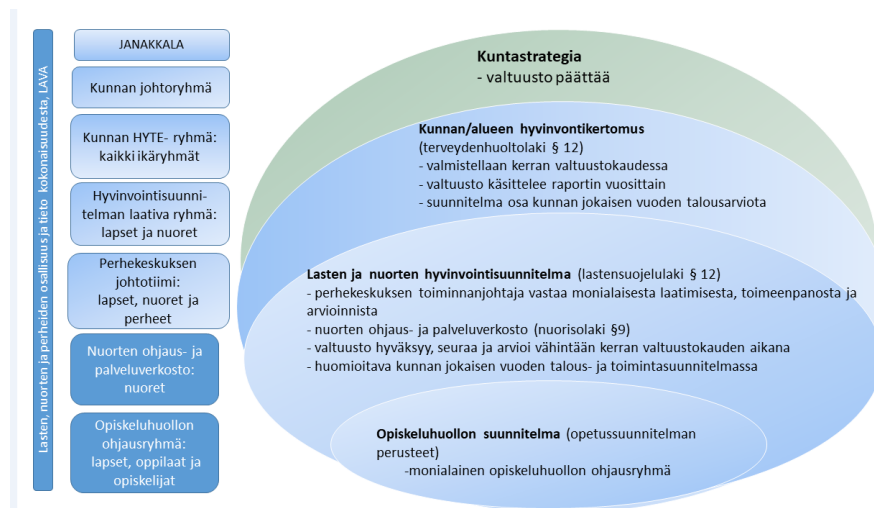
Kansallisen lapsistrategian valmistelu on käynnistynyt. Tavoitteena on luoda hallituskaudet ylittävä ja eri hallinnonaloja yhdistävä lapsi- ja perhemyönteinen visio. Lapsistrategiaa pohjustavassa työssä on syntynyt yhteinen visio lapsi- ja perhemyönteisestä Suomesta².

Hyvinvoivat perheet ovat Janakkalan kuntastrategian³ keskeinen tavoite. Vanhemmuutta tuetaan laaja-alaisesti sekä kotona että muissa kehitysympäristöissä.

² <https://lapsistrategia.visualisoinnit.fi>

³ <https://www.janakkala.fi/wp-content/uploads/2018/07/Janakkala-kuntaStrategia2030.pdf>

Perhekeskus verkostoi perheille heidän yksilöllisistä tarpeistaan lähtevää tukea eri toimijoiden palveluja yhteensovittaen.



Kuva 2. Yhteensovitettava kokonaisuus

Marraskuussa 2019 Janakkalan kunta valittiin mukaan toteuttamaan UNICEFin lapsiystävällinen kunta -mallia. Malli perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen ja kansainväliseen Child Friendly City- malliin ja se auttaa kuntia edistämään lapsen oikeuksien toteutumista. Lapsiystävällisyys on myös maakunnallisen kehittämistyön yhteinen tavoite.

Seuraamme tavoitteiden saavuttamista

Isojen tavoitteiden toteutumista seurataan kouluterveyskyselyjen ja TEAviisarin avulla⁴ ja analysoidaan yhdessä lasten, nuorten, perheiden ja toimijoiden kanssa. Toimialat ja yksiköt tekevät omat toimenpidesuunnitelmansa (vuosittaiset strategiset tavoitteet ja suunnitelmat) ja ovat yhteydessä lapsiin, nuoriin ja perheisiin vastaten heidän osallisuutensa mahdollistamisesta. Lapsen ja nuoren elämäntilanteesta lähtevä tarkastelu edellyttää huomattavasti nykyistä kokonaisvaltaisempaa toimintaa sekä vuorovaikutusta lapsen ja nuoren lähiyhteisön kanssa.

Hyvinvoinnin lisääminen tasa-arvoisesti on keskeisin tavoite ja osallisuuden lisääminen tärkein toimenpide. Investoimalla voimavaramme pitkäjänteisesti lapsiin ja nuoriin pystymme yhdessä parempaan: rakentamaan hyvää tulevaisuutta kaikille.

⁴ <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index> TEA viisari on työväline kunnille ja kouluille. Tiedot kuvaavat terveydenedistämisaktiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

1. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA

1.1. Tausta ja tehtävät

Hyvinvointisuunnitelmaa toteuttamalla pääsemme tavoitteisiin

Hyvinvointisuunnitelman tehtävä on aloittaa toivottava muutos parempaan lasten, nuorten ja perheiden elämässä. Hyvinvointisuunnitelmaan kirjatut tavoitteet nousivat esiin lasten, nuorten ja perheiden tilanteesta. Ajan ilmiöitä ja lasten, nuorten ja perheiden nykytilannetta on saatu selville olemalla vuorovaikutuksessa lasten, nuorten ja heidän lähiyhteisöjensä kanssa sekä kansallisten ja paikallisten kyselyjen ja tutkimustulosten kautta.

Hyvinvointisuunnitelman taustaksi kerättiin tietoa mm. seuraavilla tavoilla:

- kouluterveyskyselyn tulokset, jotka julkaistiin syyskuussa 2019. Kyselyyn vastasi n. 380 4. ja 5. luokkalaistamme, n. 270 8. ja 9. luokkalaista ja n. 125 1. ja 2. vuosikurssin lukiolaista.
- THL :n Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) – tutkimuksen valtakunnallinen raportti 4-vuotiaiden osalta. Janakkalan tuloksia ei ollut käytettävissä pienen osallistujamäärän takia
- MLL: toteuttama Vanhemman ääni 2019 -kysely
- päiväkotien lapset ja Harvialan koulun oppilaat kertoivat mitä hyvinvointi tarkoittaa
- nuorisovaltuusto käsitteli suunnitelmaluonnosta
- nuorten palveluverkosto käsitteli suunnitelmaluonnosta
- ammattilaisten kokemukset ja havainnot ja keskustelut eri foorumeilla
- hyvinvoinnin ja osallisuuden teoreettinen tausta
- lapsi ja perhepalvelujen muutosohjelman (LAPE) tuottama tieto mm. nykyilmiöistä
- valtakunnallisen lapsistrategian valmistelutyön tuottama tieto

Kuntalaisen hyvinvointi on kuntien tärkein tavoite, joka on kirjattu kuntalain 1 §:ään: ”Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla”.

Yhteisen työn tavoitteena tasa-arvon lisääminen

Hyvinvointisuunnitelman tehtävä on lisätä hyvinvoinnin tasa-arvoa. Yhteiskunnallisesta kehityksestä huolimatta hyvinvointiongelmia eivät ole Suomesta poistuneet, vaan pikemminkin ne ovat muuttuneet toisenlaisiksi. Eriarvoistumisen kasvu on yksi suurimmista haasteista. Toiset tarvitsevat muita enemmän tukea.

Terveys- ja hyvinvointierot alkavat syntyä jo lapsuudessa. Syrjäytymisen ehkäisy on aloitettava varhain kaikissa perheiden toimintaympäristöissä kuten varhaiskasvatuksen, koulun ja harrastusten piirissä. Lapsen ja nuoren elämäntilanteesta lähtävä tarkastelu edellyttää huomattavasti nykyistä kokonaisvaltaisempaa toimintaa sekä vuorovaikutusta lapsen ja nuoren lähiyhteisön kanssa. Kyky sovittaa yhteen erilaista tietoa ja asiantuntemusta korostuu etsittäessä ratkaisuja kompleksisiin ilmiöihin. Olennaista on lapsi- ja perhelähtöisyyden ensisijaisuus: tavoitteena on tarjota yksilöiden ja perheiden erilaisiin tarpeisiin sopivaa apua ja tukea.

Myös eri lait antavat suunnitelmalle tehtäviä. Lastensuojelulain 12 § ja Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 12 § mukaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma laaditaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan kirjataan myös, miten kunnan alueella sijaitsevilla oppilaitoksilla opiskeluhoito toteutuu.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma otetaan huomioon vuosittaisissa talous- ja toimintasuunnitelmissa. Lakisääteisen suunnitelman keskeiset painopisteet ja tavoitteet sisällytetään kunnan strategiaan, joka ohjaa myös suunnitelmassa nostettavia tavoitteita ja toimenpiteitä.

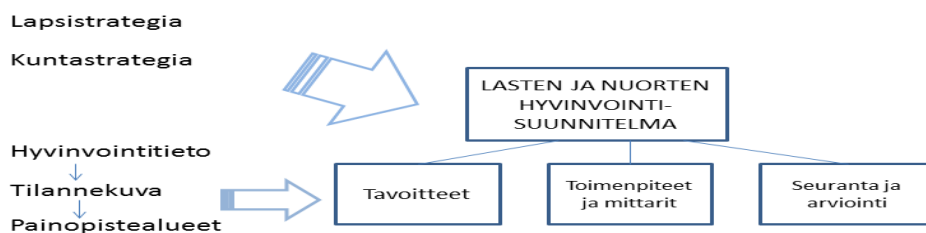
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma koskee koko kuntaa: Lasten ja nuorten palveluja tarkastellaan suunnitelmassa kokonaisuutena ja sen laatimiseen osallistuvat kunnan eri toimialat:

- varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitokset muodostavat perheiden ja kodin ohella keskeisen huolenpidon, kasvun ja oppimisen yhteisön
- sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut tukevat lapsen, nuoren ja perheen arkea
- liikunta- ja nuorisotoiminta sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan toiminta ovat osa lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä sekä osallistumista yhteisöissä
- yhdyskuntasuunnittelulla vaikutetaan mm. lasten kasvuympäristön turvallisuuteen.

Myös lapsia ja nuoria, järjestöjä, seurakuntia ja muita yhteistyökumppaneita kuullaan suunnitelman tarkemmassa laatimisessa ja päivittämisessä.

*Hyvinvointia
tarkastellaan
kokonaisuutena
vuorovaikutuksessa
lähiympäristön
kanssa*

Tilannekuvan luomiseen tarvitaan laaja-alaista tietoa ja tilannetajua



KUVA 3. Hyvinvointisuunnitelman muodostuminen

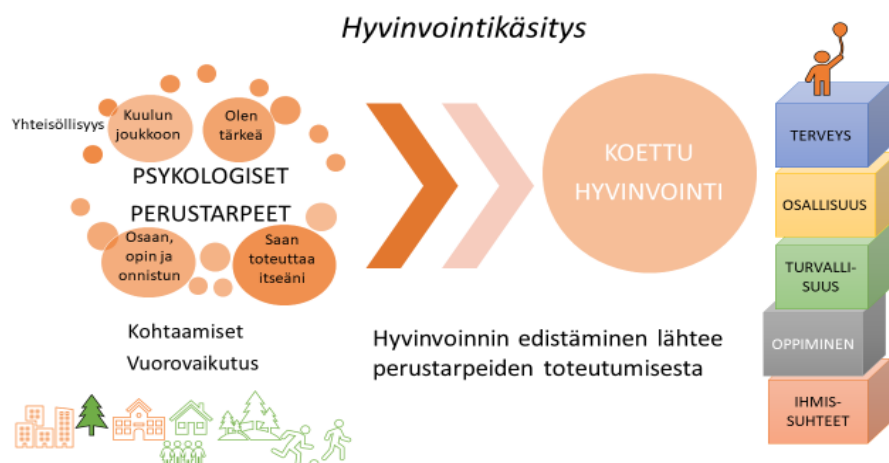
1.2. Laaja hyvinvointikäsitys

Laaja hyvinvointikäsitys

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa hyvinvointi ymmärretään laajasti, jolloin siihen sisältyy fyysisen terveyden, toimintakyvyn ja psyykkisen hyvinvoinnin lisäksi osallisuus ja sosiaaliset verkostot sekä hyvinvointia tukeva elinympäristö palveluineen. Laaja hyvinvointikäsitys luo pohjaa yhteistyölle ja laajemmalle yhdessä tekemiselle.

Hyvinvointi on perustarpeiden täyttymistä

Hyvinvointikäsitys pohjautuu Erik Allardtin määritelmään hyvinvoinnin ulottuvuuksista. Erik Allardtin mukaan hyvinvoinnin aste määräytyy sen kautta, kuinka hyvin ihmisen perustarpeet on tyydytetty. Perustarpeet määritellään kolmen osa-alueen mukaisesti; elintaso (having), yhteisyyssuhteet (loving) sekä itsensä toteuttaminen (being). Nykyään hyvinvointia lähestytään yhä useammin subjektiiviseen kokemukseen perustuvasta näkökulmasta.



KUVA 4. Laaja hyvinvointikäsitys

1.3. Osallisuus keskeisenä hyvinvointia tuottavana tekijänä

Osallisuus on hyvinvointia ja sitä edeltää psykologisten perustarpeiden täytyminen

Osallisuuden kokemus on ihmisen hyvinvoinnin perusta. Osallisuus on kuulumista ja kiinnittymistä yhteisöön, mukana olemista yhteisön elämässä ja toiminnassa. Yksilötasolla osallisuus ilmenee kokemuksena, joka syntyy, kun ihminen tuntee kuuluvansa itselle merkitykselliseen ryhmään tai yhteisöön. Yhteisössä osallisuus ilmenee jäsenten keskinäisenä arvostuksen ja luottamuksena sekä mahdollisuutena vaikuttaa yhteisössään. Yhteiskunnan tasolla osallisuus tarkoittaa mahdollisuuksien ja oikeuksien toteutumista sekä ihmisten keskinäistä vastavuoroisuutta.

Osallisuudella ja osallisuuden kokemuksella on tärkeä merkitys ihmisen hyvinvoinnille. Osallisuuden kokeminen ja sosiaaliset verkostot voivat toimia lapsen tai nuoren suojaavina tekijöinä myös silloin, kun hänen elämässään on hyvinvointia uhkaavia tekijöitä.

Osallisuuden kokemus on vahvasti yhteydessä koettuun terveydentilaan, psyykkiseen hyvinvointiin, yksinäisyyteen sekä erilaisiin sosioekonomisiin tekijöihin. Osallisuus ei ole vain yksilön ominaisuus vaan liittyy myös päätöksenteon järjestelmien, palveluiden ja yhteisöjen tasa-arvoisuuteen.

Lasten osallistumisoikeuksia Suomessa on arvioitu oikeusministeriön koordinoimassa pilotointihankkeessa⁵. Arvioinnin mukaan Suomen lainsäädäntö ja osallistumisen rakenteet ovat lasten osallistumisoikeuksien näkökulmasta pääosin kunnossa, mutta käytännön toimeenpanossa ja viestinnässä on monilta osin vielä kehitettävää. Mm. lasten parissa työskentelevien ammattiryhmien tietoisuutta lapsen oikeuksista ja lapsiystävällisistä osallistumisen menetelmistä tulisi vahvistaa sekä kehittää päätöksenteon valmistelun lapsiystävällisyyttä ja muita heikommassa asemassa olevien, kuten vammaisten lasten, osallistumista tulisi tukea.

⁵ https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410853/lasten-osallistumisoikeuksia-arvioitu-suomessa

2. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN NYKYTILA

- Janakkalassa on asukkaita 16.500, josta alle 19-vuotiaita oli syyskuussa 2019 yhteensä 3620 eli 22 % väestöstä.
- Vuonna 2018 Janakkalaan syntyi 149 lasta ja ennuste syntyvyydestä on laskeva.
- Lapsiperheiden määrä vuonna 2017 oli 4677.
- Varhaiskasvatuksessa (kunnallinen tai yksityinen) on 68 % alle kouluikäisistä lapsista.
- Perusopetuksen vuosiluokkien 1-6 oppilasmäärä ennustetaan laskevan. Lukuvuonna 19-20 se on 1202 ja ennuste lukuvuodelle 25-26 on 942.
- Perusopetuksen vuosiluokkien 7-9 oppilasmäärän ennustetaan laskevan. Lukuvuonna 19-20 se on 601 ja ennuste lukuvuodelle 25-26 on 555
- Tammikuussa 2020 nuoria 17-29 vuotiaita työnhakijoita oli 261, joista työttömiä 118

2.1. Alle kouluikäiset

Vuonna 2018 THL toteutti 4-vuotiaisiin lapsiin ja heidän perheisiinsä kohdistuneen valtakunnallisen tiedonkeruun. Tutkimukseen osallistui 17 009 perhettä. Janakkalan tietoja ei ole saatavilla pienen osallistujamäärän vuoksi. Raportti kertoo lasten ja heidän perheidensä hyvinvoinnista, terveydestä sekä lapsiperhepalveluiden käytöstä ja palvelukokemuksista:

- Suurin osa 4-vuotiaista lapsista ja heidän vanhemmistaan voi hyvin.
- Useimmin jaksamisen haasteita oli kertynyt vanhemmille, jotka asuivat lapsen kanssa perheen ainoina aikuisina.
- Vanhemmat kertoivat ammattilaisille lähes aina lapsen liittyvästä tuen tarpeesta, kun taas vanhempaan tai parisuhteeseen liittyvä tuen tarve jätettiin useammin kertomatta.
- Tuen tarpeen jättivät ammattilaisille muita useammin kertomatta vanhemmat, jotka olivat huolissaan omasta jaksamisestaan, psyykkisesti kuormittuneita tai yksinäisiä.

- Lastenneuvolan terveydenhoitajien mukaan 4-v. lasten perheet tarvitsivat lisätukea yleisimmin vanhempien jaksamisen ja lapsen ikätasaisen kehityksen vuoksi.

Tulosten perusteella on tärkeää huomioida koko perheen hyvinvointi kaikissa lapsiperheiden käyttämissä palveluissa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää pienten poikien ja erillään asuvien tai yhden vanhemman perheisiin.

MLL: toteutti Vanhemman ääni 2019 –kyselyn, johon osallistui 650 vanhempaa ympäri Suomen. Kyselyn raportti kertoo vanhemmuutta kuormittavista huolista:

- Vanhemmuutta kuormittaa riittämättömyyden tunne, joka koostuu muun muassa syyllisyyden ja väsymyksen tunteesta.
- Vanhemmat kokevat arjessaan kiirettä ja ajan puutetta ja kaipaavat nykyistä yhteisöllisempää tukea arjen sujuvoittamiseen.
- Yksinäisyydestä ja puhumattomuudesta parisuhteessa on vaikeaa kertoa kenellekään, sillä asia koetaan herkäksi ja intiimiksi ja voi tuottaa häpeää ja tunteen henkilökohtaisesta epäonnistumisesta.
- Lapsen kiusaaminen ja kavereiden puute huolettavat niin reaali- kuin peli- ja sosiaalisen median maailmassa.
- Lasta koskevista huolista koetaan helpommaksi puhua kuin vanhemmuuden huolista.
- Vanhemmilla on huoli pelien ja sosiaalisen median vaikutuksesta lapsen hyvinvointiin. Esimerkiksi se, että lapsi kohtaa netin kautta jotain pelottavaa tai että hän viettää liikaa aikaa netissä, huolestuttaa.
- Sekä vanhemman omaan että lapsen tunteiden hallintaan ja käsittelyyn kaivataan lisää tietoa ja tukea.
- Huoli taloudellisesta pärjäämisestä vaikuttaa laajasti koko perheen hyvinvointiin. Vanhempien on vaikea puhua rahahuolistaan kenellekään.
- Sisäilmaongelmat tuottavat niin lapsille kuin vanhemmille monenlaisia huolia.

2.2. Kouluikäiset ja opiskelijat

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaa Janakkalassa tarkastellaan kouluterveyskyselyn vuosien 2017 ja 2019 aineistojen perusteella. Kouluterveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi ja kyselyyn ovat vastanneet perusopetuksen 4. ja 5. luokkalaiset sekä 8. ja 9. luokkalaiset sekä lukioden 1. ja 2. vuoden opiskelijat. Alla valtakunnallisten tulosten päälöydökset vuonna 2019 sekä Janakkalan tuloksia tämän suunnitelman

päätavoitteisiin liittyen. Suunnitelman lopusta luvusta 10 (Seuranta ja arviointi) löytyy vielä lisätuloksia.

Valtakunnalliset päälöydökset:

- Lapset ja nuoret ovat pääosin tyytyväisiä elämäänsä ja pitävät koulunkäynnistä.
- Enemmistö 8. ja 9. luokan oppilaista sekä toisen asteen opiskelijoista kokee, että heillä on hyvä keskusteluyhteys vanhempiensa kanssa.
- Aiempaa useampi toisella asteella opiskeleva tyttö kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi.
- Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien humalahakuinen juominen on vähentynyt.
- Pojilla on tyttöjä yleisemmin fyysisen uhan kokemuksia, tytöt kokevat poikia yleisemmin seksuaalista häirintää ja väkivaltaa sekä väkivaltaa perheessä.
- Tytöt kertovat poikia yleisemmin kokemastaan seksuaalisesta häirinnästä tai väkivallasta aikuiselle, mutta pojat saavat tarvitessaan tyttöjä useammin tukea kokemuksiinsa koulun aikuisilta ja palveluista koulun ulkopuolelta.

Kouluterveyskyselyn tulokset Janakkalassa on esitelty seuraavassa taulukossa liittyen tämän suunnitelman isoihin tavoitteisiin:

Lasten ja nuorten

1. kokema yleinen terveydentila paranee
2. fyysinen aktiivisuus lisääntyy
3. osallisuuden kokemus lisääntyy lähiyhteisöissä
4. ahdistuneisuus vähenee

TAVOITTEET	Myönteistä	Huolestuttavaa
<p>Lasten ja nuorten kokema yleinen terveydentila paranee</p> <p>Fyysinen aktiivisuus lisääntyy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suurin osa kokee terveytensä hyväksi <p>Joissain nuorten elämäntavoissa tapahtunut muutosta parempaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nuorten humalajuominen on vähentynyt ja 	<ul style="list-style-type: none"> • Päivittäinen tupakointi on lisääntynyt yläkoululaisilla • Joka kolmas nuori kokee viikoittain niska- ja hartiakipuja, päänsärkyä ja nukahtamisvaikeuksia

<p>Kouluterveyskyselyn tuloksia seuraavilta aihealueilta: koettu terveys, elintavat ja riippuvuudet, harrastukset ja vapaa-aika</p>	<p>päihteiden kokeilu on alemmalla tasolla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Useampi yläkoululainen ja lukiolainen liikkuu vähintään tunnin päivässä 	<ul style="list-style-type: none"> • Merkittävä osa lapsista ja nuorista liikkuu terveytensä kannalta liian vähän. Yhä harvempi alakoululainen liikkuu vähintään tunnin päivässä. • Lapsilla ja nuorilla on netin käytön vähentämiseen liittyviä haasteita. Noin 40 % lapsista on yrittänyt viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ole onnistunut. • Koululounas ja aamupala jää yhä useammalta syömättä päivittäin. 40% yläkoululaisista ei syö koululounasta päivittäin. • Tyytyväisyys elämään vähenee. Enää 51% yläkoulun tytöistä kokee, että elämällä on tarkoitus, 61 % kokee pystyvänsä tavoittelemaan itselleen tärkeitä asioita ja 62% kokee pystyvänsä vaikuttamaan joihinkin elinympäristönsä • Useampi alakoululainen on usein väsynyt koulussa. • Kolmasosa yläkoululaisista tytöistä kokee koulu-uupumusta
<p>Osallisuuden kokemus lisääntyy lähiyhteisössä</p> <p>Ahdistuneisuus vähenee</p> <p>Kouluterveyskyselyn tuloksia seuraavilta aihealueilta: mielen hyvinvointi, sosiaaliset suhteet, tyytyväisyys elämään, turvallinen kasvuympäristö, osallisuus, kiusaaminen, palvelut ja avunsaanti, koulunkäynti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mielialan vaihteluihin saadaan apua ja tukea läheisiltä. • Keskusteluyhteys vanhempien kanssa parantunut, varsinkin pojilla • Palveluihin pääsy on koettu pääsääntöisesti helpoksi, mutta varsinkin tytöillä on myös kokemuksia, joissa pyynnöstä huolimatta ei ole saanut palvelua. • Tervakoskella 95 % oppilaista on saanut opettajilta tukea ja apua hyvinvointiin. 	<ul style="list-style-type: none"> • Väkivallan kokemukset ovat huolestuttavan yleisiä. Henkistä väkivaltaa huolta pitävien aikuisten taholta oli kokenut joka kolmas 8. ja 9. luokkalaisista ja fyysistä väkivaltaa 16 %. • Edelleen noin 5,8 % yläkoulun nuorista on koulukiusattuna vähintään kerran viikossa. Tyttöjä kiusataan enemmän. Suurin osa jättää kertomatta kokemastaan häirinnästään aikuiselle. • Tyttöjen kokema seksuaalinen häirintä on lisääntynyt • Mielialan vaihtelut ja ahdistuneisuuden kokemus lisääntynyt varsinkin tytöillä.

	<ul style="list-style-type: none"> • Koulunkäynnistä tykätään, mutta on vähemmän päin • Tukea ja apua hyvinvointiin saadaan koulusta. • Terveystarkastuksissa puhutaan nuorille ja lapsille hyödyllisistä asioista. • Suurin osa yläkoululaisista ja lukiolaisista kokee työrauhan hyväksi 	<p>vuoden 2017 kyselyyn verrattuna jo alaluokilta lähtien</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokemus osallisuudesta luokka- ja kouluyhteisöihin on vähentynyt. • Yläkoululaisten lintsaus on yleistynyt. • Riittämättömyyden tunne opiskelijana lisääntynyt. Yhä useampi kokee ettei opinnoilla ole merkitystä. • Mielen hyvinvointiin liittyviä haasteita kuten yksinäisyyttä, koulu-uupumusta ja ahdistuneisuutta esiintyy useammalla lukiolaisella ja yläkoululaisella verrattuna aiempaan.
--	--	--

Taulukko 1. Yhteenveto kouluterveyskyselyn tuloksista Janakkalassa

2.3 Lastensuojelun tarve

Lastensuojelun tarve	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Lastensuojeluilmoitukset	601	511	442	389	332	350	312
Avohuollon asiakkuudet	122	130	136	163	191	179	170
Huostassa olevat kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset	24	28	38	29	35	40	41
Huostaanotot	5	4	4	7	6	18	8
Avohuollon sijoituspäätökset	28	14	26	19	19	20	16

Taulukko 2. Lastensuojelun tarve

Lastensuojeluilmoitusten määrä on noussut lähes 40 % vuodesta 2013 vuoteen 2018.

Palvelutarpeen arviointeja tehtiin lastensuojelussa vuonna 2018 40 lapsesta ja heidän perheistään. Lastensuojelun avohuollon asiakasmäärät ovat pysyneet viimeisen kuuden vuoden aikana suunnilleen samalla tasolla, kun huomioidaan vuoden 2015 sosiaalihuoltolain uudistus. Ennen vuoden 2015 uudistusta lastensuojelutarpeen

selvityksen kohteena olevat lapset olivat selvityksen ja arvioinnin ajan asiakkuudessa. Lakiuudistuksen jälkeen asiakkuus alkoi vasta, jos arvioinnissa niin päätettiin.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen huostaanotettujen lasten lukumäärä on laskenut vuodesta 2013 n. 20 % vuoteen 2018. Myös vuosittain tehtyjen huostaanottojen määrä on ollut hienoisessa laskussa viimeisten vuosien aikana. Poikkeuksellinen piikki vuonna 2014 selittyi osaltaan kahden suuremman sisarusparven sijoituksilla.

. 3. LAPSIYSTÄVÄLLINEN JANAKKALA

Lapsiystävällisyys Janakkalassa tarkoittaa aikuisten aktiivista yhteisvastuuta lasten ja nuorten oikeuksien toteutumisesta (YK:n lapsen oikeuksien sopimus) ja osallisuudesta. Vastuu on mm. vanhemmilla, päättäjillä, toimialajohtajilla, kunnan työntekijöillä, opetus- ja kasvatushenkilöstöllä ja perhekeskuksen verkoston työntekijöillä. Vastuu liittyy eri asioihin eri rooleissa olevilla aikuisilla.

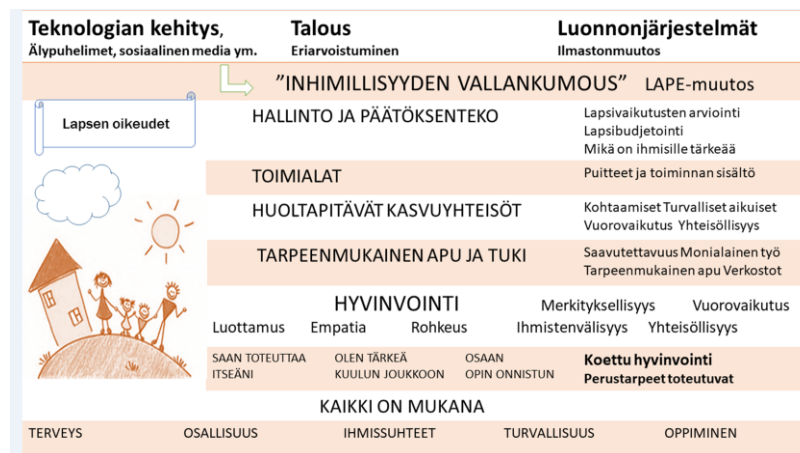


Kuva 5 Yhteensovitettavat roolit

Haluamme erityisesti antaa valmiudet ja mahdollisuuksia osallisuuteen, koska osallisuus on oleellinen osa hyvinvointia ja kertoo siitä, että psykologiset perustarpeet ovat toteutuneet. Lasten ja nuorten osallisuus toteutuu parhaiten arjen aidoissa kohtaamis- ja vuorovaikutustilanteissa. Jokainen lapsi ja nuori tulee kohdata arvostavasti yksilönä ja hänen tarpeisiinsa pitää vastata kokonaisvaltaisesti, jotta hän löytää merkityksellisen polun tulevaisuuteen. Mm. erilaiset harrastukset auttavat nuorta löytämään oman paikkansa kaverijoukossa.

- Kaikki lapset ovat yhdenvertaisia.
- Lapsella on oikeus hyvään elämään.
- Aikuisten on otettava selvää mitä lapset asioista ajattelevat.
- Lapsen etu on asetettava ensisijaiseksi, kun päätetään lasten asioista
- Lapsen vanhemmilla on päivävastuu lapsen huolenpidosta ja suojelusta

*Inhimillisyys
toimintakulttuurissa*



KUVA 6. Lapsiystävällinen / inhimillinen toimintakulttuuri

Janakkalassa Lapsiystävällinen toimintakulttuuri (kuva 1, 5) perustuu aikuisten aktiiviseen yhteisvastuuseen eri rooleissa hallinnossa ja päätöksenteossa, toimialoilla, kasvuyhteisöissä ja tukipalveluissa.

3.1. Lapsiystävällinen hallinto ja päätöksenteko

Päätöksentekijöiden tehtävä on huolehtia, että Lapsen oikeuksien sopimus toteutuu kaikkien lasten elämässä. Lapsivaikutusten arvioinnin avulla kiinnitetään huomiota siihen, miten päätösehdotukset vaikuttavat lasten hyvinvointiin, ihmissuhteisiin, oppimiseen, terveyteen ja vapaa-aikaan. Lapsiarvioinnin olennainen osa on niiden lasten ja nuorten kuuleminen, joihin valmisteilla oleva päätös vaikuttaa.

Päätöksentekijöiden on huolehdittava, että riittävä osuus kunnan rahoista ja muista voimavaroista kohdistetaan lasten ja nuorten oikeuksien toteutumiseen. Lasten ja nuorten tarvitsemat peruspalvelut pitää olla riittävät ja laadukkaat.

Janakkala on mukana toteuttamassa Unicefin Lapsiystävällinen kunta –mallia 2020 alkaen. Sitoutuminen lapsilähtöisen kunnan kehittämiseen täsmentää kunnan strategisia tavoitteita ja vahvistaa kunnan sitoutumista lasten oikeuksien edistämiseen kunnan hallinnossa, päätöksenteossa ja palveluissa. Työn tuloksia arvioidaan kahden vuoden kuluttua ja Janakkalan kunnan on mahdollista saada UNICEFin myöntämä tunnustus työstään lapsiystävällisyyden edistämiseksi. Näin vahvistamme tavoitetta lapsiystävällisestä maakunnasta.

Lapsiystävällisen kunnan kehittämistyö kytketään kuntastrategiaan, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä jatkossa Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusten kehittämiseen liittyvään perhekeskuksen kehittämistyöhön.

*1. Hallinossa ja
pätöksenteossa
huolehditaan, että
lapsen oikeudet
toteutuvat*

3.2. Kunta luo hyvinvoinnin puitteet ja kokemuksia

2. Toimialat luovat puitteet ja kokemuksia

Hyvinvoinnin edistäminen on kunnan kaikkien toimialojen yhteinen tehtävä. Kunnan tehtävä on tarjota mahdollisuuksia aktiiviseen ja hyvävointiseen elämään turvallisessa ja viihtyisässä toimintaympäristössä. Kuntalaisten hyvinvointi on yhteydessä mm. koulutukseen, liikuntaan, ruokapalveluihin, kulttuuripalveluihin, kaavoitukseen, vesihuoltoon, ympäristön tilaan, liikennejärjestelyihin jne.. Tehtävä on siis laaja ja edellyttää poikkihallinnollista yhteistyötä ja yhteensovittavaa johtamista.

Kaikilla toimialoilla hyvinvointia rakennetaan aktiivisesti lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta vahvistamalla eli olemalla vuorovaikutuksessa heidän kanssaan.

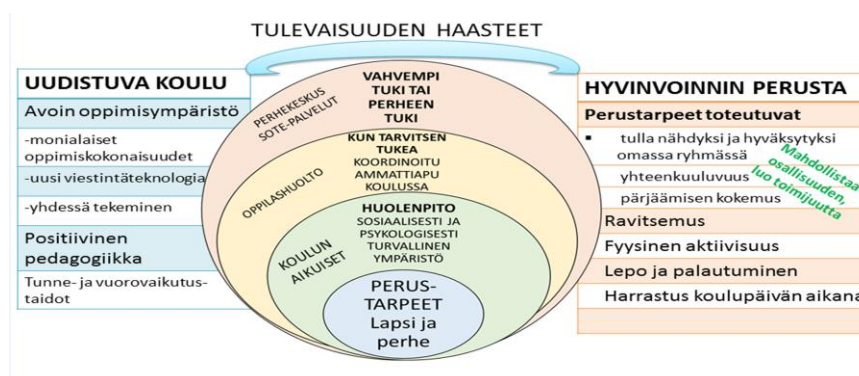
3.3. Huolta pitävät kasvuyhteisöt

3. Kasvuyhteisöt pitävät huolta

Jokainen lapsi ja nuori tarvitsee ympärilleen välittäviä aikuisia. Välittävään yhteisöön kuulumisen on lasten ja nuorten hyvinvoinnin perusta. On elintärkeää tulla nähdyksi ja hyväksytyksi omassa ryhmässään ja tuntea kuuluvansa joukkoon mukaan. Keskiössä ovat arkiset kohtaamiset ja osallisuus omassa yhteisössä.

Hyvinvoiva lapsi oppii ja kasvaa. Oppiminen ja hyvinvointi kulkevat käsi kädessä: hyvinvointi on edellytys sille, että lapsi ja nuori oppii. Karttavat tiedot ja taidot lisäävät pärjäämisen kokemusta ja hyvinvointia. Kaikilla lapsilla ja nuorilla tulee olla tasa-arvoinen mahdollisuus oppimiseen.

Huolta pitävä kasvuyhteisö –malli (kuva 7) valaisee esimerkinomaisesti laajaa hyvinvointikäsitystä koulussa. Se tarkoittaa hyvinvoinnin ja eteenkin osallisuuden näkökulmasta psykologisten perustarpeiden ymmärtämistä ja toimenpiteitä niiden huomioimiseksi. Kasvuyhteisö voi olla esim. koti, koulu, päiväkot, perhepäivähoito, nuorisotilat, urheiluseurat jne.



Kuva7 Huoltapitävä kasvuyhteisö -esimerkki koulussa

Lukutaito on lapsen perusoikeus ja sillä on merkittävä vaikutus elämän laatuun. Lähiyhteisöissä ja koko kunnassa satsataan lasten ja nuorten lukutaidon kehittymiseen.

3.4. Perhekeskus kokoaa toimijat

Osa tarvitsee hyvinvointiin muita enemmän tukea.

Osa tarvitsee hyvinvointiin muita enemmän tukea. Erilaiset elämäntilanteet ja tapahtumat aiheuttavat tuen ja avun lyhyttä ja pitkäaikaista tarvetta. Apua ja tukea antavien vastuulla on kohdata tarvitsijat tasa-arvoisesti, luottamuksen ilmapiirissä, ammattitaidolla ja niin, että tuen tarvitsijan osallisuus oman asian hoidossa toteutuu. Lasten, nuorten ja perheiden ei tarvitse epäröidä yhteydenottoa.

Tarpeidenmukainen apu järjestetään mahdollisimman lähelle arkiympäristöjä ja helposti saataville. Perhe kohdataan yhtenä kokonaisuutena. Matalan kynnyksen tukea tarjotaan kaikille lapsiperheille. Peruspalvelujen riittävyttä ja saavutettavuutta seurataan vuosittain.

Palveluista on luotu palvelukartat (liite) kuvaamaan palveluverkostoa. Ammattilaisten tehtävä on toimia niin, että palvelut ovat lasten, nuorten ja perheiden tiedossa ja muodostavat perheen näkökulmasta vaikuttavan kokonaisuuden. Tarpeenmukainen apu rakennetaan yhdessä perheen ja lapsen/nuoren kanssa.

4. HYVINVOINNIN PUITTEET JANAKKALASSA

Janakkalan kunta innostaa hyvinvointia edistävään elämään

Janakkalan vetovoimatekijöitä on keskeisen sijainnin ohella toimiva yhdistelmä luonnonläheisyyttä ja palveluita. Liikunta- ja harrastusmahdollisuudet ovat monipuoliset.

Janakkalan kunta innostaa kuntalaisia hyvinvointia edistävään elämään ja mahdollistaa hyvinvointia edistävien elämäntapojen toteuttamista. Kokonaisuus syntyy laadukkaista peruspalveluista: kulttuuritarjonnasta; liikuntamahdollisuuksista; kattavista terveyspalveluista; jatkuvan oppimisen mahdollisuuksista, laadukkaasta varhaiskasvatuksesta, opetuksesta, koulutuksesta; harrastusmahdollisuuksista; positiivisesta diskriminaatiosta; ympäristön turvallisuudesta; ympäristöteoista; vireästä elinkeinoelämästä jne.

Varhaiskasvatus ja esiopetus

Janakkalalaisista lapsista 68 % osallistuu varhaiskasvatukseen. Janakkalassa on seitsemän kunnallista päiväkotia, joista neljä on Turengissa ja kolme Tervakoskella.

Lisäksi on kotona työskenteleviä perhepäivähoitajia. Vuorohoitoa tarjotaan tarpeen mukaan Tervakoskella yhdessä päiväkodissa arkisin laajennetuin aukioloajoin ja Turengissa yhdessä päiväkodissa kaikkina viikonpäivinä ympäri vuorokauden. Kunnallisen varhaiskasvatuksen lisäksi on yksityistä varhaiskasvatusta.

Neuvolapalvelut

Janakkalassa neuvolapalvelut tarjotaan Tervakoskella ja Turengissa terveysasemien yhteydessä. Kaikki neuvoloiden terveydenhoitajat vastaavat äitiysneuvola-, lastenneuvola- sekä seksuaalineuvonta-asiakkaista.

Äitiysneuvola edistää raskaana olevan naisen, sikiön ja vastasyntyneen lapsen ja koko lasta odottavan perheen terveyttä ja hyvinvointia.

Lastenneuvola seuraa ja edistää lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä sekä tukee vanhempia turvallisessa, lapsilähtöisessä kasvatuksessa ja lapsen hyvässä huolenpidossa sekä parisuhteen hoitamisessa. Lapsi saa neuvolassa rokotusohjelmaan kuuluvat rokotukset.

Lastenneurolatarkastuksia toteutetaan myös ryhmäneuvolana ja palveluita viedään lasten ja perheiden arkeen. 3-vuotiaiden neurolatarkastukset on mahdollistettu myös päiväkodissa.

Sähköisiä palveluita kehitetään. Käytössä on mm. sähköinen ajanvaraus neuvolan terveydenhoitajan 4-vuotistarkastukseen ja lasten suun terveydenhuollon tarkastukseen. Uutena työmuotona on aloitettu perhekeskuksen monialainen neuvolatiimi, jossa yhdessä sovitaan miten lasta, nuorta ja/tai perhettä autetaan.

Peruskoulut

Kouluverkko on Janakkalassa kattava ja lähivuosina rakentuvat uudet koulukeskukset sekä Turenkiin että Tervakoskelle. Perusopetukseen valmistavaa opetusta järjestetään Turengin koululla. Lisäksi kunnastamme löytyvät kuntouttava luokka, joustavan perusopetuksen ryhmä (JOPO) sekä lastensuojeluyksiköiden yhteydessä toimivat luokat.

Lukio

Janakkalan lukiolla on kaksi toimipistettä, toinen Turengin ja toinen Tervakosken yhteiskoulun yhteydessä.

Nuorisopalvelut

Nuorisotoimella on nuorisotilat Tervakoskella ja Turengissa. Nuorten parissa työskentelevät mm. etsivä nuorisotyöntekijä ja nuorten hyvinvointiohjaaja. Joustava perusopetus ja nuorten työpaja tekevät yhteistyötä.

Nuorten työpaja Kino toimii alle 29-vuotiaiden janakkalalaisten työllistymistä ja koulutukseen pääsyä tukevana nuorten palveluna. Työpajan pajajakson tarkoituksena on selkiyttää nuoren elämää, nuoren ammatillisia vaihtoehtoja ja antaa tietoa niistä työtehtävistä, joihin hän soveltuu ja joihin hän jatkossa voisi työllistyä tai kouluttautua. Asiakslähtöisyys ja yksilölliset tavoitteet tukevan yksilön polkua mutta myös nuorten yhteisöllisyyttä, yhdessä tekemistä ja toisten tukemista omien tavoitteiden saavuttamisessa.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuritoimi on mukana seudullisessa lastenkulttuurityössä. Seudullisuudella varmistetaan kulttuurin ja taiteen palveluiden yhdenvertaisuus ja tasa-arvo lasten ja nuorten välillä. Varhaiskasvatussuunnitelmaan ja opetussuunnitelmiin on kirjattu kulttuurikasvatussuunnitelma. Kulttuuripolku tavoittaa kaikki varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa olevat lapset sekä osan perhepäivähoidossa olevista lapsista.

Kulttuuripolun lisäksi Janakkalassa tuotetaan lukuisia lapsille, nuorille ja perheille avoimia ja maksuttomia kulttuuritapahtumia vuosittain. Tapahtumia, leirejä ym. kulttuurisisältöjä tuotetaan seudullisen rahoituksen lisäksi nuoriso-, kirjasto- ja kulttuuritoimen rahoittamina.

Vuoden 2020 iso ja merkityksellinen toiminnan kärki on etsivä kulttuurityö, joka ehkäisee syrjäytymistä ja lisää kulttuurista osallisuutta. Etsivän kulttuurityön tavoitteena on tavoittaa nekin lapset ja nuoret, jotka eivät juurikaan osallistu taide- ja kulttuuritoimintaan tai eivät koe tällaista toimintaa mielekkääksi. Kulttuurinen osallisuus taas tukee lapsen ja nuoren omaa kokemusta elämän merkityksellisyydestä ja ihmisenä olemisen arvokkuudesta

Liikuntapalvelut

Lapsille ja nuorille luodaan mahdollisuuksia innostua liikunnasta ja urheilusta yhteistyössä alueen urheiluseurojen kanssa. Janakkalassa on monipuoliset ulko- ja sisäliikuntapaikat sekä luontoreitit retkeilyyn ja virkistysmahdollisuudet.

Matalankynnyksen palveluita kehitetään vastaamaan lasten, nuorten ja perheiden tarpeita. Vuonna 2019 avattiin uusi digipalvelu <https://omaliikunta.janakkala.fi/>.

*Kulttuurinen
osallisuus tuo
elämään
merkityksellisyyttä*

Helmikuussa 2020 käynnistyy portaittain kirjaston liikuntavälinelainaamo. Lainaamossa on erityisesti lapsiperheille sopivia välineitä.

Koululiikuntaan kuuluvat peruskoulujen liikuntatapahtumat ja uimaopetus. Uimaopetusta järjestetään esikoululaisista alkaen. Vuosittain järjestetään koululaisten yleisurheilukilpailut ja jalkapalloturnaus. Tapahtumia järjestetään yhdessä paikallisten urheiluseurojen kanssa.

Kansalaistoimintaa tuetaan ja ohjataan järjestöjen toimintaa tukemalla mm. matalan kynnyksen liikunnan järjestäjiä. Kehittämiskohteita jatkossa ovat lasten ja nuorten liikuntaneuvonnan sekä harrastustakuun edistäminen ja erityislasten liikuntamahdollisuuksien parantaminen seudullisella yhteistyöllä.

Sosiaali- ja terveystyöt

Sosiaali- ja terveystyöt tukevat ja edistävät lasten, nuorten ja perheiden terveyttä sekä hyvinvointia. Lähtökohtana toiminnalle on asiakaslähtöisyys, avoimenaikaisuus, varhainen puuttuminen, ennaltaehkäisy ja moniammatillisuus. Toimintaa kehitetään korjaavista palveluista ennaltaehkäisyyn. Toiminnan tulee vastata laadun, talouden ja saatavuuden haasteisiin. Matala kynnyksellä ja sähköiset palvelut mahdollistavat helpon tavoitettavuuden kaikille. Toiminta perustuu tutkittuun näyttöön sekä hyvin käytäntöihin.

Terveystyöryhmien avovastaanotto ja suun terveydenhuolto ovat olleet seudullisessa Huomisen terveystyöryhmä –hankkeessa, missä on haettu uusia toimintatapoja hoidon saatavuuden sekä asiakaskokemuksen parantamiseen.

5. VARHAISKASVATUKSEN HYVINVOINTITYÖ SEKÄ OPPILAS- JA OPISKELUHUOLTO

Varhaiskasvatus ja koulu ovat keskeisimmät paikat huolehtia lasten ja nuorten hyvinvoinnin tasa-arvosta ja tunnistaa ne lapset ja nuoret jotka tarvitsevat muita enemmän tukea ja apua elämässään.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on merkittävä peruspalvelu sekä tärkeä osa monen lapsen ja perheen elämää. Varhaiskasvatuksella vahvistetaan koulutuksellista ja yhteiskunnallista tasa-arvoa ja elinikäistä oppimista. Varhaiskasvatus luo perustaa, jolle lapsen hyvinvointi, kehitys ja oppimispolku rakentuvat. Jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen.

Varhaiskasvatustien mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on muun muassa:

Varhaiskasvatus vahvistaa tunne- ja vuorovaikutustaitoja pienestä pitäen.

Lapselle lukeminen vahvistaa kielen kehitystä. Lukutaidolla lisätään tasa-arvoa.

- edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia
- antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa
- Varmistaa, että lapsi saa osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin
- Toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä

Tarkempaa tietoa löytyy kunnan varhaiskasvatussuunnitelmasta.

Esiopetus

Esiopetuksen oppilashuolto on lasten kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Esiopetuksen oppilashuoltoon kuuluu:

- ennaltaehkäisevä yhteisöllinen oppilashuolto, joka sisältää esiopetusyhteisön hyvinvointia tukevaa työtä erilaisin menetelmin
- yksilökohtainen hyvinvointityö, joka sisältää neuvolan terveydenhoitopalvelut, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä tarvittaessa lasta varten koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän palvelut.

Oppilashuollon tavoitteena on luoda esiopetukseen terveellinen ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö. Tehtävänä on edistää koko yhteisön hyvinvointia sekä vahvistaa ja tukea yhteisöllistä toimintakulttuuria. Hyvin toimivassa yhteisössä vallitsee luottamuksen ja turvallisuuden ilmapiiri. Esiopetusryhmän ja esiopetukseen osallistuvan lapsen on mahdollista saada oppilashuollollisia palveluita koulupsykologilta ja kuraattorilta. Oppilashuolto on esiopetuksen henkilöstön ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä siten, että ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista on esiopetuksen henkilöstöllä. Päiväkodin oppilashuoltotyötä johtaa päiväkodin johtaja. Keskeistä esiopetuksen hyvinvointityössä on lapsen eheän oppimispolun turvaaminen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kiinteällä yhteistyöllä.

Tarkempaa tietoa löytyy kunnan esiopetussuunnitelmasta.

Peruskoulu

Opettajat ja koulun muut aikuiset ovat luotettavia ja turvallisia aikuisia, jotka ovat päivittäin läsnä lasten ja nuorten elämässä. Koulun arki on täynnä merkityksellisiä kohtaamisia, jotka luovat hyvinvointia ja sytyttävät motivaatiota.

Oppilashuolto kutsuu vanhemmat yhteistyöhön.

Oppilashuolto tukee lasten oppimista ja hyvinvointia sekä edistää kodin ja koulun yhteistyötä. Kaikki koulussa työskentelevät aikuiset huolehtivat oppilaiden hyvinvoinnista ja oppimisesta yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaan hyvinvointiin vaikuttavat kouluympäristön turvallisuus ja terveys sekä riittävä oppimisen ja koulunkäynnin tuki, hyvät ihmissuhteet ja osallisuus. Hyvinvointityö on oppilaan kohtaamista, kannustamista, auttamista ja oppilaan osallisuuden vahvistamista. Jokainen lapsi ja nuori tarvitsee tunnetta kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta, joukkoon kuulumisesta, iloa omasta osaamisestaan ja itsensä toteuttamisesta. Kokemus ulkopuolisuudesta on uhka lapsen ja nuoren hyvinvoinnille.

Vahvistetaan lapsia ja nuoria kohtaamaan haasteita.

Oppilashuoltotyön tavoitteena on toimia ennaltaehkäisevästi ja puuttua varhain oppilaan ja opiskelijan mahdollisiin koulussa ilmeneviin vaikeuksiin sekä tarvittaessa kutsua yhteistyöhön koulun ulkopuolisia toimijoita. Oppilashuolto tukee myös koko koulu yhteisön hyvinvointia. Jokaisessa koulussa työskentelee opetushenkilöstön lisäksi koulupsykologi, koulukuraattori ja kouluterveydenhoitaja. Lisäksi koululaisille kuuluu hammashoito sekä koululääkärin palvelut. Myös kouluruokailu on merkittävä osa oppilaan hyvinvointia.

Oppilashuolto tuottaa kouluilla matalan kynnyksen koordinoitua ammattiapua. Yksilökohtaista oppilashuoltotyötä toteutetaan monialaisissa asiantuntijaryhmissä.

Vahvistetaan yhteisöä pitämään huolta ja kohtaamaan haasteita.

Yhteisöllinen oppilashuolto on oppilashuoltosuunnitelman pohjalta tehtävää työtä koko koulun hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen osallistuvat kaikki koulussa toimivat työntekijät, oppilaat, heidän vanhempansa sekä tarpeen mukaisesti koulun ulkopuoliset toimijat. Tavoitteena on hyvinvoiva koulu yhteisö, joka tukee ja edistää jokaisen oppilaan oppimista ja hyvinvointia, ehkäisee pulmia ja tarjoaa niihin tukea mahdollisimman varhain sekä ennakoii mahdollisia riskejä. Hyvinvoivassa kasvuyhteisössä vallitsee luottamus ja avoimuus kaikkien välillä: jokainen tuntee kuuluvansa koulu yhteisöön ja kokee tulevansa kuulluksi.

Lukio

Lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa edistetään opiskelijoiden hyvinvointia myös sekä yhteisön että yksilön tasolla. Opiskelu huoltopalveluiden asiantuntijat tukevat opiskelijoita erilaisissa pulmissa ja kysymyksissä. Janakkalan lukioiden ja ammatillisten

oppilaitosten opiskelijoilla on käytettävissään muun muassa psykologien, kuraattoreiden ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhoito on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoitopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä.

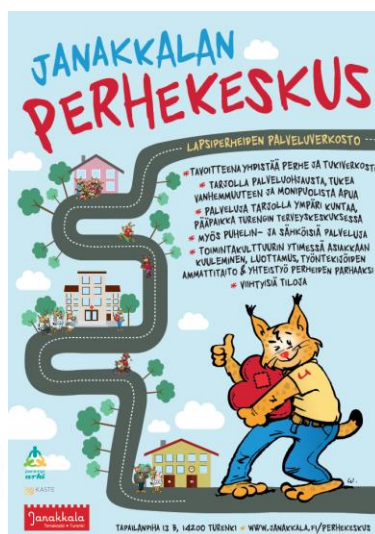
Tarkempaa tietoa paikallisesta oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelmissa.

Perhekeskuksen ja oppilashuollon palvelut sovitetaan yhteen

Perhekeskus

Perhekeskus ja muut sote -palvelut toimivat oppilashuollon kanssa turvaamassa jokaisen mahdollisuutta koulunkäyntiin ja opiskeluun. Oppilashuollon tavoitteena on siirtää työn painopiste ennaltaehkäisevään työhön ja tarjota oppilaiden tarvitsemat palvelut jo koulussa matalan kynnyksen palveluna, jolloin voidaan vähentää korjaavien toimenpiteiden tarvetta. Perhekeskuksen palvelut ja oppilashuollon palvelut sovitetaan yhteen.

6. PERHEKESKUKSEN TOIMINTA

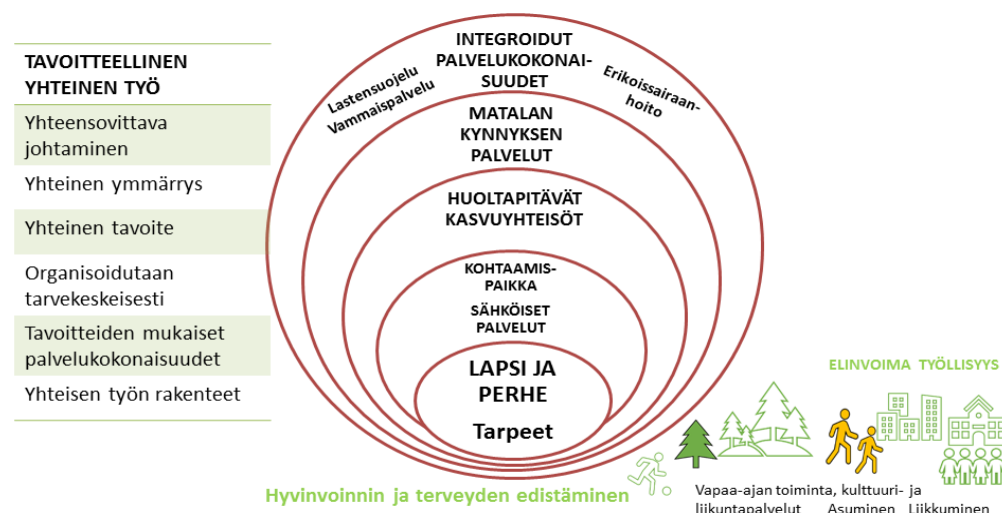


Perhekeskus kokoaa perheen palvelut tarpeita vastaavaksi kokonaisuudeksi

Perhekeskus on verkostomainen toimintamalli, joka muodostuu kaikista lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimijoista. Perhekeskuksen toimintamallilla vastataan erilaisiin perheiden elämäntilanteisiin liittyviin tarpeisiin. Perhekeskus on myös eri tasoisia palveluja (ennaltaehkäisevät, tehostetut, erityiset palvelut) yhdistävä paikka. Lisäksi perhekeskuksessa seurataan lasten, nuorten ja perheiden elämään liittyviä yhteiskunnallisia ilmiöitä ja paikallisia olosuhteita sekä arvioidaan palveluja.

Perhekeskusta johdetaan sekä verkostomaisesti että hallinnollisella linjajohtamisella. Perhekeskuksessa on toiminnanjohtaja sekä monialainen johtoryhmä, jonka jäseninä ovat perhekeskuksen työntekijöiden esimiehet: sosiaali- ja terveyspalvelujen johtaja; perhe- ja sosiaalipalveluiden johtaja, kuntoutuksen palvelupäällikkö, nuorisopalvelupäällikkö, sivistystoimen kehittämispäällikkö, varhaiskasvatuksen pedagoginen johtaja, johtava ylilääkäri ja perhekeskuksen toiminnanjohtaja.

Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät sekä ongelmia ehkäisevät ja korjaavat toimet ja palvelut muodostuvat usean eri toimijan ja tahon yhteisestä työstä. Verkostoon kuuluvat mm. vapaa-ajan palvelut, varhaiskasvatus, opetuspalvelut, sosiaali- ja terveyspalvelut, kolmas ja neljäs sektori jne. Tavoitteena on kokonaisvaltainen, yhteisöllinen lasten, nuorten ja perheiden tukemisen toimintamalli.

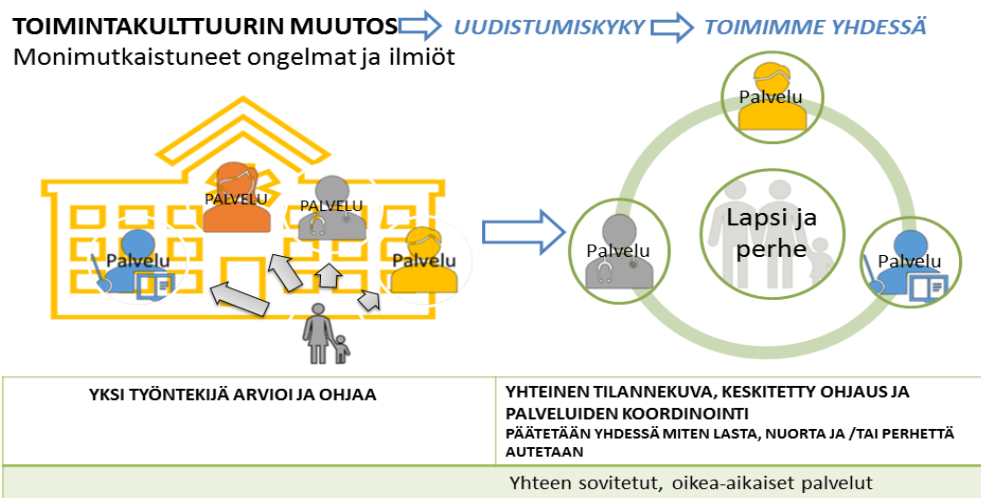


KUVA 8. Palveluiden verkostoituminen

Toimivat palvelukokonaisuudet saadaan aikaan verkostoimalla palvelut tavoitteelliseksi yhteiseksi työksi (kuva 9). Palvelut on kuvattu palvelukarttoihin, jotka löytyvät liitteenä. Vaikuttavuutta saadaan aikaan, kun kokonaisuus toimii ja sillä on yhteinen tavoite.

Yksin työskentelystä yhteisen työn tekemiseen

Toimintakulttuuria on kehitetty vastaamaan paremmin tämän päivän haasteisiin. On lisätty keskinäistä vuorovaikutusta ja tiedon jakamista sekä yhteisen tilannekuvan rakentamista. Yksin työskentelystä siirrytään yhteisen työn tekemiseen. Perustasolla on oleellista saada eri alojen ja ammattilaisten tieto käyttöön jo arviointivaiheessa.



KUVA 9. Toimintakulttuurin muutos

Perhekeskukseen on monta ovia.

Lasten, nuorten ja perheiden tuen tarpeet kohdataan usein ensimmäisenä peruspalveluissa. Tuen tarpeen tunnistamiseen ja ohjautumiseen avun ja tuen piiriin on erityisesti kiinnitetty huomiota. Kaikki toimijat tuntevat palvelut ja vanhemmat saavat apua kaikkien verkostossa toimivien kautta.

Perhekeskuksen peruspalvelut ovat kynnyksettömät. Vanhempi voi olla suoraan yhteydessä perhekeskuksen työntekijöihin esim. puhelimitse tai ottaa yhteyttä palveluohjaajan kautta. Lisäksi sähköistä ajanvarausta kehitetään. Tällä hetkellä kansalaisen terveystarkastuksessa huoltaja voi jo varata ajan 4-vuotiaan lapsen laajaan terveystarkastukseen. Vanhempi voi ottaa yhteyttä myös sähköisesti Janakkalan nettisivuilta löytyvän *Pyydä neuvoa*- yhteydenottolomakkeen kautta.

Palveluja viedään lasten, nuorten ja perheiden arkeen.

Neuvola päiväkodissa tarkoittaa sitä, että varhaiskasvatus ja neuvola ovat muodostaneet uusia, yhteisiä toimintatapoja. Esimerkiksi kaikille päiväkodissa oleville 3-vuotiaille lapsille tarjotaan neuvolatarkastus tutussa toimintaympäristössä eli omassa päiväkodissa. Tässä yhteistyömallissa yhdistyy kaksi palvelua: neuvolan 3-vuotistarkastus ja lapsen vasu -keskustelu. Perheillä on kuitenkin edelleen mahdollisuus valita, että 3-vuotistarkastus tehdään lapselle neuvolassa.

Esimerkki lasten ja nuorten toimintaympäristöön viedyistä palveluista on myös fysioterapeutin konsultaatiovastaanotot kouluilla.

Ryhmäneuvola toteutetaan monialaisena yhteistyönä ja siihen osallistuu terveydenhoitaja, fysioterapeutti, puheterapeutti ja suuhygienisti. Lisäksi yhteistyökumppaneita tulee kolmannelta sektorilta. Ryhmäneuvolassa tavoitteena on

Viikkotiimeissä tuki ja apu rakentuu perheiden elämäntilanteen ja yksilöllisen tarpeen mukaan.

tukea vanhempia hyvään ja rikkaaseen vuorovaikutukseen lapsen kanssa. Lisäksi se antaa mahdollisuuden verkostoitua toisten vanhempien kanssa, joilla on saman ikäinen lapsi.

Perheiden ja työntekijöiden apuna toimivat matalan kynnyksen monialaiset viikkotiimit, joissa yhteistyössä selvitetään millaista tukea ja apua lapsi, nuori ja perhe kussakin tilanteessa tarvitsee. Yksilöllinen tuki erilaisiin elämänhaasteisiin rakentuu perhekeskusverkoston yhteensovitetulla työllä.

Perheet ovat tervetulleita osallistumaan viikkotiimiin. Neuvolatiimistä perheet saavat esitteen neuvolakäynnillä. Tiimityöskentelyllä huomioidaan perhe kokonaisuutena sekä lapsen ja nuoren eri toimintaympäristöt. Näin saavutetaan sujuva ja oikea-aikainen palvelukokonaisuus.



MATALAN KYNNYKSEN VIIKKOTIIMI NOPEAAN KONSULTAATIOON JA ARVIOINTIIN työntekijälle ja /tai perheelle



Kun monitahoinen ongelma lapselle/nuorella ja /tai vaativa elämäntilanne perheellä

- ei siirretä muualle, ei ohjata pois, monialainen tilannearvio, asiantuntijuus heti käyttöön
- mitä eri asiantuntijat voivat tuoda tilanteeseen, puuttuko tietoa ? palvelua ? ketä tarvitaan mukaan ?
- yhteinen tilannekuva, yhteinen ymmärrys, yhteinen tieto, yksi suunnitelma
- keskitetty ohjaus ja palveluiden koordinointi, päätetään miten lasta, nuorta ja /tai perhettä autetaan
- tiimiin tuodaan itsesäätelyyn (tunteiden hallinta, käyttäytyminen), keskittymiseen, perheen vuorovaikutukseen ja jaksamiseen liittyvät asiat

KUVA 10. Monialaiset viikkotiimit

Palveluohjaus ja palvelutarpeen arviointi avaavat perheelle mahdollisuuksia

Kunnan asukkaiden saatavissa on sosiaalihuollon neuvontaa ja ohjausta. Erityisesti huomioidaan lasten, nuorten sekä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden ohjaus ja neuvonta. Neuvonta ja ohjaus ovat olennainen osa perhekeskusmallia. Lapset, nuoret ja perheet voivat olla palveluohjaajiin yhteydessä mm. silloin, kun eivät tunne kaikkia tarjolla olevia mahdollisuuksia oman tilanteensa parantamiseksi. Palveluohjaajien tehtävänä on yhdessä perheen kanssa selvittää perheen kokonaistilanne ja etsiä mahdollisia ratkaisuja sekä tarpeenmukaisia tukipalveluja.

Kun kunnallisen sosiaalihuollon palveluksessa oleva henkilö on tehtävässään saanut tietää sosiaalihuollon tarpeesta olevasta henkilöstä, hänen on huolehdittava, että kiireellisen avun tarve arvioidaan välittömästi. Lisäksi henkilöllä on oikeus saada

palvelutarpeen arviointi, jollei arvioinnin tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta. Arviointi tehdään asiakkaan elämäntilanteen edellyttämässä laajuudessa yhteistyössä asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa ja läheisensä sekä muiden toimijoiden kanssa. Erityistä huomiota kiinnitetään lasten ja nuorten itsemääräämisoikeuden kunnioittamiseen. Palvelutarpeen arvioinnista vastaa sosiaalihuollon ammattihenkilö. Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja muiden erityistä tukea tarvitsevien osalta virkasuhteessa oleva sosiaalityöntekijä.

Lasten ja nuorten kuntoutustyöryhmä on monialaisesti lapsen ja nuoren kuntoutumisen tukena

Lasten ja nuorten kuntoutustyöryhmä on niitä lapsia ja nuoria varten, joilla on neurologisia kehityksen ongelmia, neuropsykiatrisia piirteitä tai sosioemotionaalisia ongelmia. Ryhmästä perheet saavat tilanteeseen moniammatillisen näkemyksen, jossa yhdistyvät perhekeskuksen verkoston sekä erityistason (lastenneurologin ja lastenpsykiatrin) näkemykset.

Yhteistyön järjestäminen erityistason kanssa on joustavaa.

Lapsen ja nuoren kuntoutumisen edistämiseksi tarvitaan lapsen ja nuoren, vanhempien sekä lähiympäristön yhteistoimijuutta, jonka rakentamiseen kiinnitetään huomiota jo lapsen toimintakyvyn arvioinnissa. Nykyisten konsultaatiokäytäntöjen lisäksi mm. Skype yhteyden käyttöönottoa edistetään erityistason konsultaatioissa.

Kohtaamispaikkoja ja -tilanteita, ryhmämuotoista toimintaa.

Janakkalassa on lapsiperheille monia kokoontumispaikkoja eri puolilla kuntaa. Ideana on järjestää toimintaa mahdollisimman lähellä osallistujia. Mm. päiväkodit, Seuratalo, koulut, seurakunnan tilat, kirjasto ym. ovat käytettävissä sovitusti. Perhekeskuksen tiloissa Turengin terveysasemalla on kokoontumiseen kalustettu erityinen tila.

Perhekeskus mahdollistaa ihmisten osallistumisen ja keskinäisen vuorovaikutuksen järjestämällä tapahtumia, tiedotustilaisuuksia, kursseja, vertaisryhmiä jne. kuntalaisista nousevien tarpeiden ja toiveiden mukaan. Yhteistyötä tehdään kolmannen ja neljännen sektorin kanssa.

7. LASTENSUOJELU

Erityisen ja vaativan tason palvelut, kuten lastensuojelu, lasten ja nuorten psykiatriset palvelut sekä vammaispalvelut, on suunnattu vaikeissa elämäntilanteissa oleville lapsille, nuorille ja lapsiperheille. Palvelut sovitetaan yhteen niin, että lapset ja nuoret saavat parhaan mahdollisen avun ja tuen sitä tarvitessaan. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut toimivat keskenään verkostona perheen tarpeiden mukaisesti. Yhteistyön rakenteet on kuvattu palvelukartoissa liitteessä.

Lapsiperheiden sosiaalityö auttaa lapsia, nuoria ja perheitä, kun perheen on vaikea selvitä omin voimin ja lapsiperheiden peruspalveluiden tuella. Työ perustuu lastensuojelulakiin (417/2007). Lastensuojelu jaetaan

- palvelutarpeen arviointiin ja lastensuojelutarpeen selvittämiseen
- lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun sekä
- ehkäisevään lastensuojeluun

Lastensuojelutiimi vastaanottaa Janakkalassa lastensuojeluilmoitukset ja lapsiperheiden sosiaalityö perhekeskuksessa muut yhteydenotot sosiaalihuoltoon lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi. Lastensuojeluasiala tulee vireille hakemuksesta tai kun sosiaalityöntekijä tai muu lastensuojelun työntekijä on saanut muutoin tietää mahdollisesta lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta esim. lastensuojeluilmoituksen kautta (LSL 26 §).

Lastensuojelun kiireellinen tarve arvioidaan välittömästi. Lisäksi on tehtävä sosiaalihuoltolain 36 §:n mukainen palvelutarpeen arviointi, jollei arvion tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta. Lastensuojelun asiakkuus alkaa, kun sosiaalityöntekijä toteaa palvelutarpeen arvioinnin perusteella tai jos vireille tulon johdosta ryhdytään kiireellisiin lastensuojelutoimiin tai perheelle muutoin annetaan lastensuojelun palveluja ennen palvelutarpeen arvioinnin valmistumista.

Lastensuojelutiimiin kuuluu Janakkalassa kolme sosiaalityöntekijää, kaksi lastensuojelun palveluohjaajaa ja neljä perhetyöntekijää. Arvion lastensuojelulain mukaisten palvelujen ja tukitoimien tarpeesta tekee sosiaalityöntekijä. Hän arvioi lapsen kasvuolosuhteita yhdessä huoltajien, muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Palveluohjaajat ja perhetyöntekijät osallistuvat arviointeihin tarvittavassa laajuudessa. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat lastensuojelun sosiaalityö, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto.

Janakkalassa samat kolme sosiaalityöntekijää jotka vastaavat lastensuojelutarpeen arvioinneista toimivat myös lasten asioista vastaavina sosiaalityöntekijöinä. He laativat lapsille asiakassuunnitelmat ja päättävät perheen tarvitsemista palveluista suunnitelmien perusteella.

Lastensuojelun sijaishuolto ostetaan perhehoitona, perhekoti- tai laitoshoidona. Myös lastensuojelun avopalveluja joudutaan ostamaan paljon yksityisiltä palveluntuottajilta. Ehkäisevällä lastensuojelulla tarkoitetaan kaikkia niitä toimia kunnan perus- ja erityispalveluissa, joilla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Kaikilla, jotka työskentelevät lasten ja perheiden kanssa, on vastuu heidän hyvinvoinnistaan ja tuen tarpeiden mahdollisimman varhaisesta

tunnistamisesta. Varhaisen havaitsemisen tehostaminen on lapsi- ja perhepalvelujen keskeinen tehtävä.

8. YHTEESOVITTAVA HYVINVOINTIJOHTAMINEN

Hyvinvointijohtaminen on kaikkien toimijoiden työtä yhteensovittavaa johtamista. Yhteensovittaminen on kokonaisuuden hahmottamista ja toimijoiden työn mahdollistamista yhteistä tarkoitusta ja yhteisiä tavoitteita kohti. Muutokseen tekemiseen tarvitaan kaikki toimijat mukaan. Näin syntyy vaikuttavaa työtä.

Koska hyvinvointityössä ovat mukana myös muita toimijoita kuin kunnan työntekijöitä, niin tarvitaan myös verkostajohtamista. Toimijoiden verkostomaisen yhteistyön muotoutuminen on pitkäjänteinen prosessi, jossa keskinäinen luottamus rakentuu yhdessä tekemisen ja positiivisten kokemusten myötä.

Perhekeskuksen toiminnanjohtajan tehtävä on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityön johtaminen. Se on yhteensovittavaa verkostajohtamista, koska toimijat ovat sekä kunnan että muiden organisaatioiden ja tahojen työntekijöitä.

Yhteensovittaminen tarkoittaa sitä, että muokataan tekeminen suhteessa muihin

Yhteensovittavaa johtamista ja yhteensovittettua työtä tarvitaan erityisesti silloin, kun lapsen, nuoren ja perheen tarpeet ovat monimutkaisia, yksilöllisiä ja niiden ratkaisemiseksi tarvitaan uudenlaisia ratkaisuja. Johtamisen tarkoituksena on mahdollistaa työntekijöille joustava ja asiakaslähtöinen toiminta näissä tilanteissa.

Hyvinvointijohtaminen perustuu tietoon ja alueellisesti/paikallisesti yhteisesti sovittuun tavoitteeseen/isoon kuvaan siitä, mitä muutoksia kuntalaisten hyvinvoinnissa tavoitellaan, millä keinoin ja millaisin resurssein. Nämä kirjataan kunnan strategiaan ja hyvinvointisuunnitelmaan. Että osataan asettaa oikeat tavoitteet ja tehdä oikeita asioita on tunnettava lasten, nuorten ja perheiden tilanne ja oltava heidän kansaan monipuolisessa vuorovaikutuksessa.

Muutosta seurataan sekä keinoja ja resursoinnin määrää arvioidaan indikaattorien valinnan ja seurannan kautta. Seurannan tulos kirjataan hyvinvointikertomukseen.

9. MUUTOSTAVOITTEET, SEURANTA JA ARVIOINTI

Laadukkaat ja yhdenvertaiset peruspalvelut ovat kunnan mahdollisuus tasa-arvoisuuden ja tasa-arvoisten mahdollisuuksien turvaamiseen. Peruspalvelujen määrää ja toteutumista seurataan (palvelukartat liitteenä). Tasa-arvoiset mahdollisuudet palveluihin varmistetaan KAIKILLE tunnistamalla ne lapset, nuoret ja perheet, jotka

Keskeiset seurannan ja arvioinnin kohteet ovat hyvinvoinnissa tapahtuneet muutokset, palvelujärjestelmän toimivuus ja kehittämistoimenpiteiden vaikutukset.

erityisesti tarvitsevat asemaa ja olosuhteita parantavia toimia tosiasiallisen tasa-arvon turvaamiseksi.

Toimenpiteet ovat vaikuttavia silloin, kun ne tuottavat halutun muutoksen.

Vaikuttavuus on mitattua muutosta. Jos muutosta parempaan ei tapahdu ilmiöissä tai kohderyhmän elämässä, niin toimenpiteet eivät ole vaikuttavia. Lasten ja nuorten osalta on valittu neljä isoa muutostoivetta, jotka liittyvät koettuun subjektiiviseen hyvinvoinnin kokemukseen:

1. lasten ja nuorten kokema yleinen terveydentila paranee
2. fyysisen aktiivisuus lisääntyy kasvuyhteisöissä
3. osallisuuden kokemus lisääntyy
4. lasten ja nuorten ahdistuneisuus vähenee

Muutosta lasten ja nuorten hyvinvoinnissa seurataan kouluterveyskyselyn ja TEAvisarin kautta. Janakkala ei saanut kuntakohtaisia tuloksia valtakunnallisesta 4-vuotiaiden tiedonkeruusta vuonna 2019, mutta jatkossa myös sen tulos on käytössä. Tuloksia analysoidaan yhdessä työntekijöiden, lasten, nuorten ja perheiden kanssa.

Tavoitteiden tavoittelemisen keinoista ja toteutumisesta raportoidaan lautakunnille. Keskeiset seurannan ja arvioinnin kohteet ovat lasten ja nuorten hyvinvoinnissa tapahtuneet muutokset, palvelujärjestelmän toimivuus ja kehittämistoimenpiteiden vaikutukset.

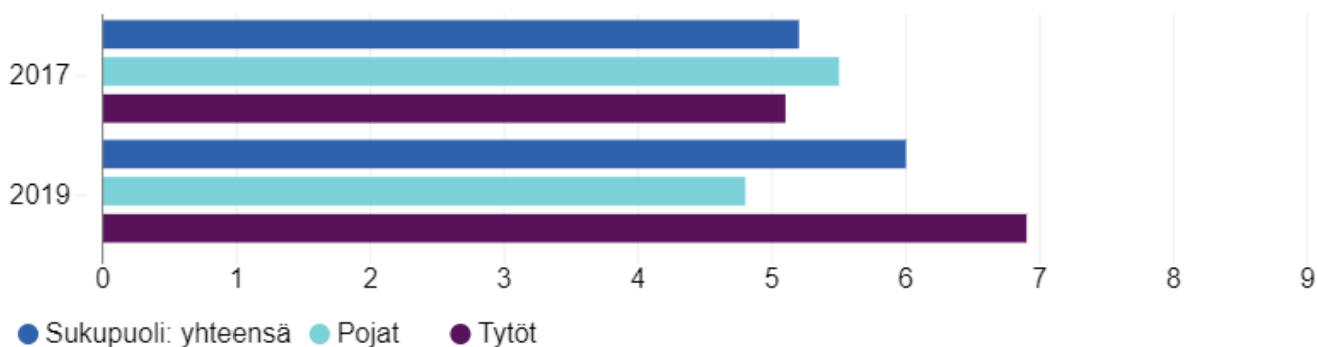
Kunnanvaltuusto seuraa ja arvioi hyvinvointisuunnitelman toteutumista vähintään kerran valtuustokauden aikana. Suunnitelman seuranta ja arviointia koordinoi perhekeskuksen johtotiimi.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan kirjattuja tavoitteita yksityiskohtaisemmat tavoitteet ja toimenpiteet kirjataan vuosittain toimialojen ja yksikköjen toimintasuunnitelmiin. Kehittämiskohteita nostetaan talousarvion ja palvelu- ja vuosisuunnitelman vuosittaisiksi toimenpiteiksi, jolloin asetetaan myös aikataulut ja toiminnan seuranta- ja arviointimittarit.

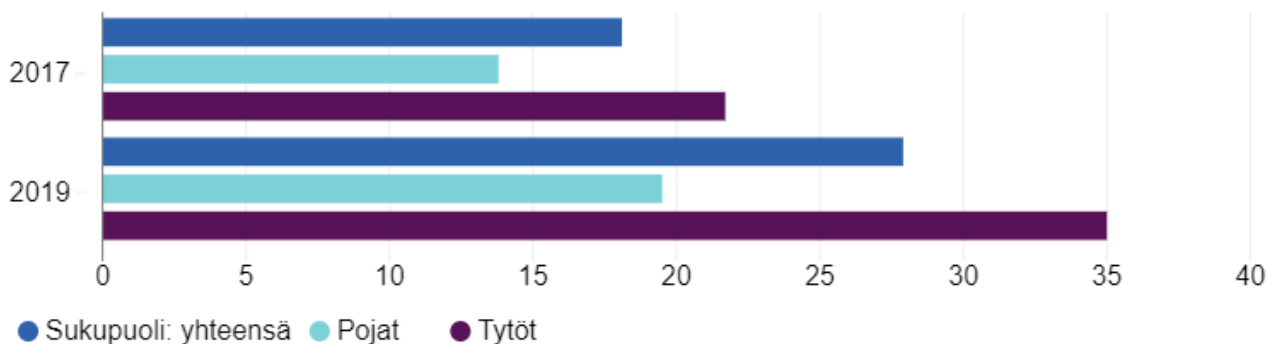
Indikaattorit hyvinvoinnin muutoksen seurantaan:

1. Toivottu muutos: Koetun yleisen terveydentilan paraneminen

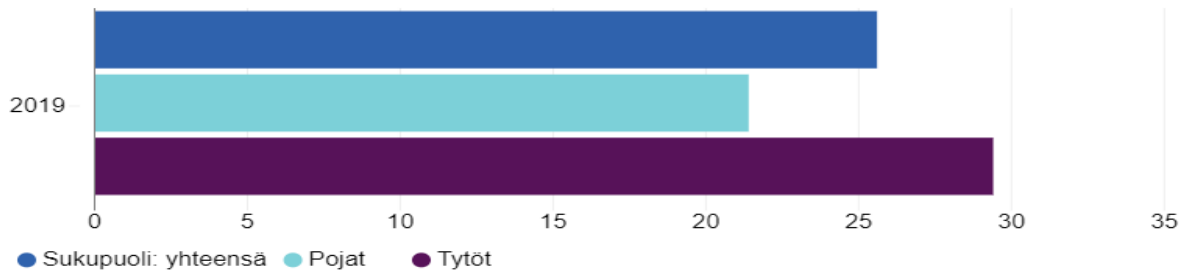
Perusopetus 4. ja 5. luokkalaiset: n. 25 oppilasta 362 vastaajasta kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi ja huonoksi Taulukossa %.



Perusopetus 8. ja 9. luokkalaiset: 81 oppilasta 290 oppilaasta ilmoitti kokevansa terveydentilansa keskinkertaiseksi ja huonoksi. Taulukossa %.



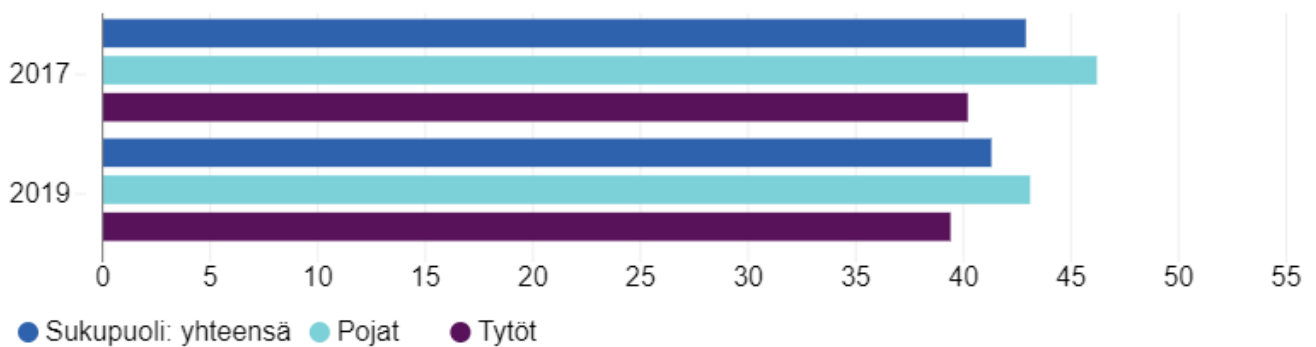
Lukio 1. ja 2. luokkalaiset: 26 oppilasta 100 oppilaasta kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi ja huonoksi. Taulukossa %.



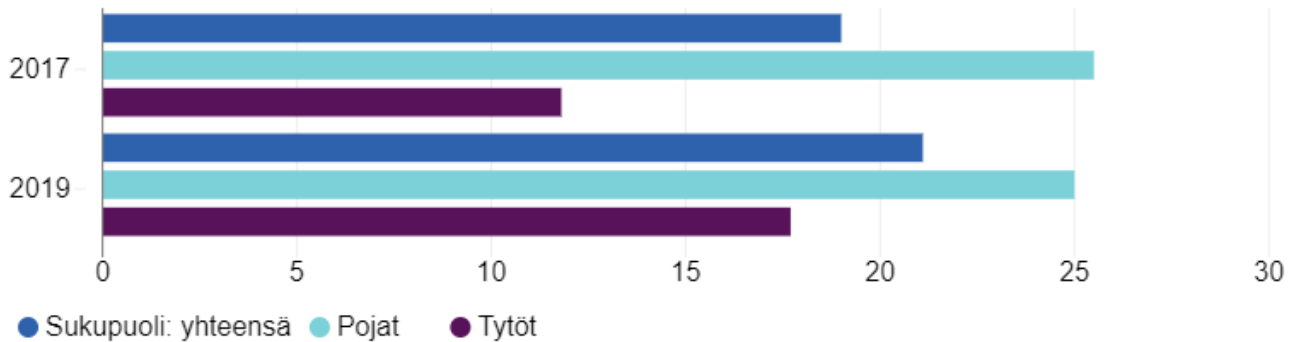
Koetun yleisen terveydentilan kokemus on huonontunut erityisesti tytöillä. Fyysisen terveyden lisäindikaattoreita ovat mm. viikoittainen päänsärky, nukahtamisen vaikeudet ja väsymys, joita mm. esiintyy tytöillä huomattavasti enemmän kuin pojilla. Tarkempia indikaattoreita löytyy myös mielenterveydestä, toimintarajoitteista, suun terveydestä ja seksuaaliterveydestä.

2. Toivottu muutos: fyysisen aktiivisuuden lisääntyminen

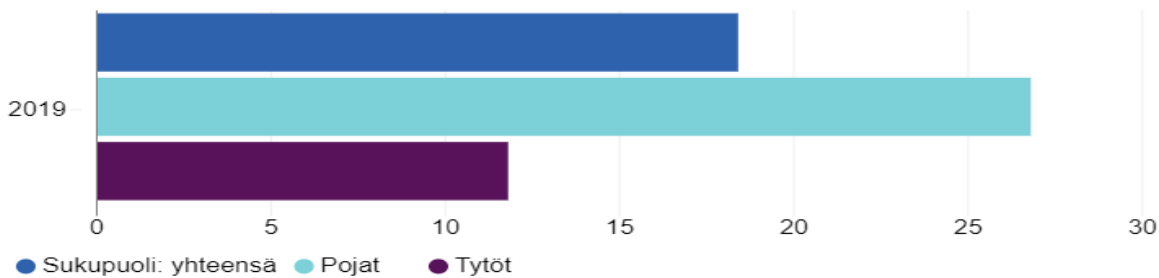
Perusopetus 4. ja 5. luokka: 158 oppilasta 383 oppilaasta ilmoitti liikkuvansa vähintään tunnin päivässä. Eli 225 oppilasta ilmoitti, ettei liiku joka päivä vähintään tuntia. (Viimeisen 7 päivän aikana). Taulukoissa %.



Perusopetus 8. ja 9. luokka: 62 oppilasta 294 oppilaasta kertoi liikkuvansa vähintään tunnin päivässä. 232 kertoi, että ei liiku tuntia joka päivä. Taulukossa %.



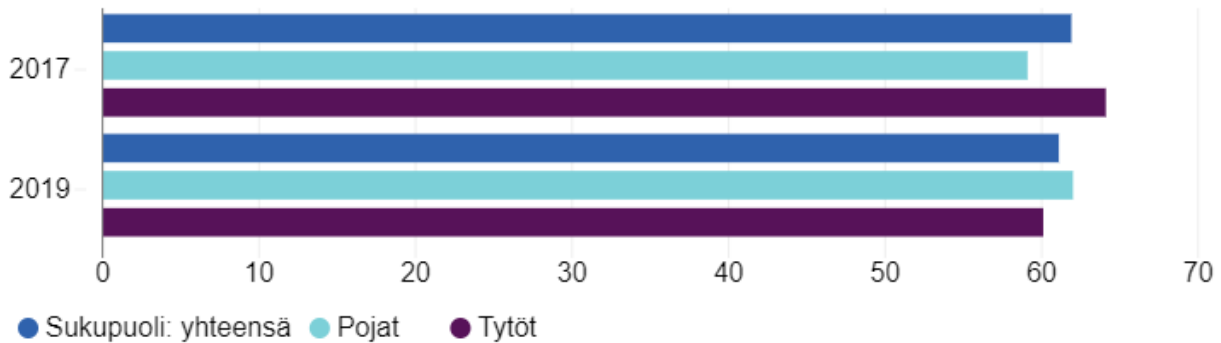
Lukio: 23 opiskelijaa 125 opiskelijasta ilmoitti, että liikkui vähintään tunnin päivässä viimeksi kuluneen 7 päivän aikana. Eli 102 opiskelijaa ei liikkunut tuntia joka päivä. 6 opiskelijaa ilmoitti, ettei liikkunut yhtenä päivänä tuntia. Taulukossa %.



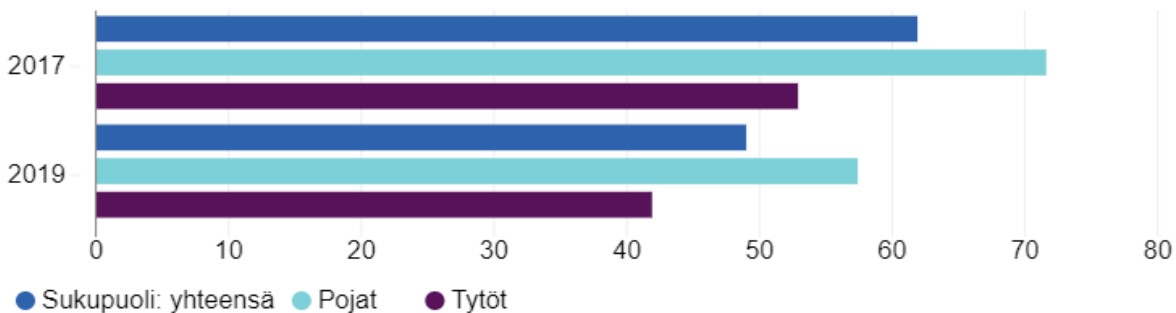
Lapsen ja nuoren päivittäinen liikunnan määrä laskee iän karttumisen myötä. Reilu 40 % 4. ja 5. luokkalaisista ja enää alle 20 % lukiolaisista liikkuu päivittäin tunnin. 13-18-vuotiaiden liikuntasuositus on tällä hetkellä vähintään 1,5 tuntia päivässä monipuolista liikuntaa (UKK-instituutti).

3. Toivottu muutos: Osallisuuden kokemus lisääntyy luokkayhteisössä

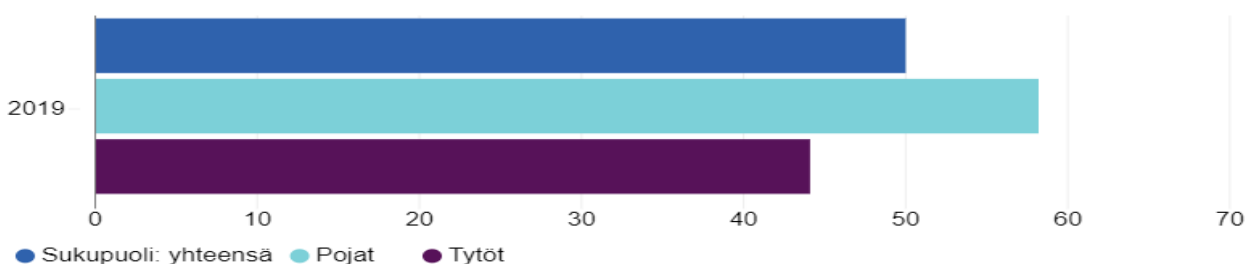
Perusopetus 4. ja 5. luokkalaiset: 227 oppilasta 373 oppilaasta ilmoitti, että kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä. Taulukossa %.



Perusopetus 8. ja 9. luokkalaiset: 145 oppilasta 296 oppilaasta kertoi olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä. Taulukossa %.



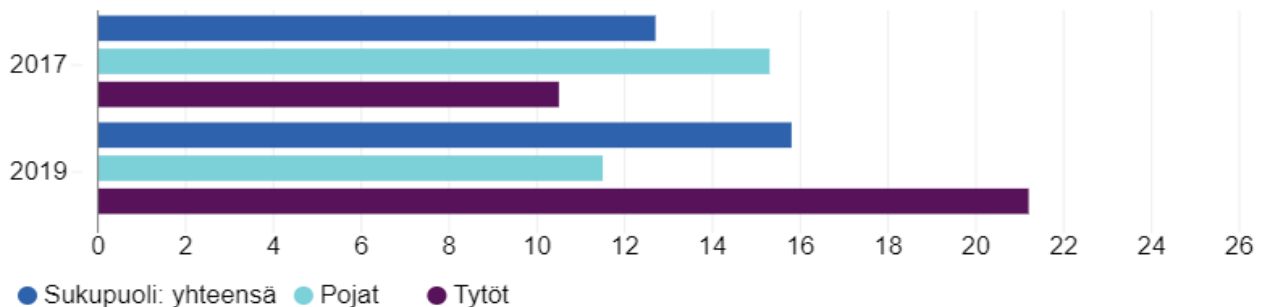
Lukio 1. ja 2. luokkalaiset: 62 opiskelijaa 124 opiskelijasta kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä. Taulukossa %.



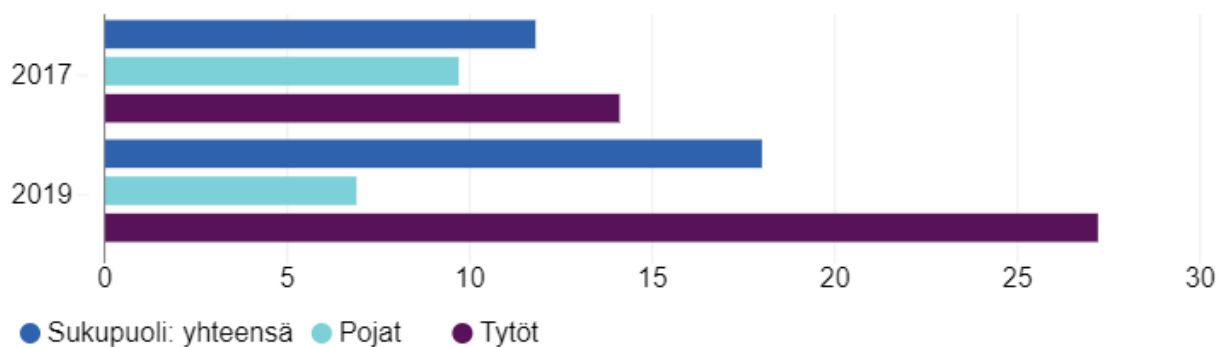
Vain 49-62 % oppilaista ja opiskelijoista kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöään. Kokemus laskee kouluvuosien aikana.

4. Toivottu muutos: lasten ja nuorten ahdistuneisuus vähenee

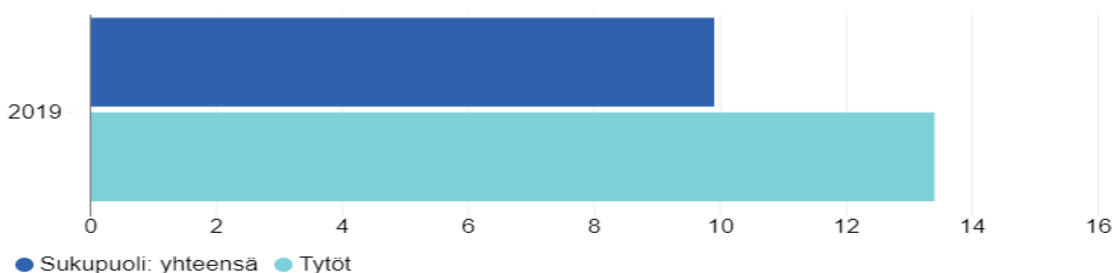
Peruskoulu 4. ja 5. luokkalaiset: 59 oppilasta 373 oppilaasta ilmoitti, että hänellä oli ollut mielialaan liittyviä ongelmia kahden edellisen viikon aikana. Taulukossa %.



Peruskoulu 8. ja 9. luokkalaiset: 62 oppilasta 288 oppilaasta oli kokenut kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kahden viime viikon aikana. Tyttöistä 48 tyttöä 159 työstä. Taulukossa %.



Lukio 1. ja 2. luokkalaiset: 12 opiskelijaa 121 opiskelijasta oli kokenut kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kahden viime viikon aikana. Taulukossa %.



Tämä on summaindikaattori ja sen taustalla on useita kysymyksiä liittyen hermostuneisuuden, pelon, jännityksen, levottomuuden jne. tunteisiin. Tyttöjen ahdistuneisuus on lisääntynyt huolestuttavasti.

10. SUUNNITELMAN KOKOAMINEN JA VIESTINTÄ

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2020-2023 on koottu perhekeskuksen johtoryhmän vetämänä. Suunnitelman kokoamiseen ovat osallistuneet:

Virpi Kröger, ylilääkäri

Tarja Saari, kuntoutuksen palvelupäällikkö

Sanna Laine, nuorisopalvelupäällikkö

Elina Taipalus, vs. sivistystoimen kehittämisspäällikkö

Sanna Kortesoja, sosiaalityön johtaja

Riitta Ranta, varhaiskasvatuksen pedagoginen johtaja

Sini Kelo, ylihoitaja

Inkeri Jortikka, liikuntapäällikkö

Paula Heinonen, toimintaterapeutti

Päivi Mustonen, psykologi, käsikirjoitus ja kuvat

Jaana Koski, perhekeskuksen toiminnanjohtaja, käsikirjoitus

Leena Joutsenniemi, viestintäpäällikkö, kansi

Ville Kujansuu, MAK media Oy, tiivistelmän infograafi

Teksti ja indikaattoritiedot ovat olleet luettavissa ja muokattavana sähköisellä alustalla. Sisältöä on käsitelty neuvola-, koulu- ja nuorten tiimissä, perhekeskuksen kehittämispäivässä, kunnan HYTE-työryhmässä, nuorisovaltuustossa ja NOP-ryhmässä. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa käsitellään kunnanhallituksen ja lautakuntien yhteisessä HYTE-iltakoulussa tammikuussa 2020.

HYTE-työn suunnitelmat, toimenpiteet sekä raportointi tuodaan näkyviksi digitaalisessa muodossa. Mahdollistetaan asiantuntijoiden ja kuntalaisten osallistuminen HYTE-työhön. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tapahtuvasta toiminnasta ja tapahtumista viestitään laajasti eri kanavilla.

Lähteet

Allardt, E (1976, 21–28) Hyvinvoinnin ulottuvuudet.

Eriarvoisuutta käsittelevän työryhmän loppuraportti Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 1/2018

https://www.lts.fi/media/lts_tapahtumat/slp18/teemasessio10/mita-osallisuus-on.pptx.pdf

https://www.janakkala.fi/wp-content/uploads/2019/01/Laaja_hyvinvointikertomus_2017-2020.pdf

https://dzmdrerwnq2zx.cloudfront.net/prod/2019/09/30110304/MLL_Vanhemman_aani_kysely_2019.pdf

<http://stat.fi/index.html>

<https://stm.fi/lapeakatemia>

<https://www.unicef.fi/unicef/tyomme-suomessa/lapsiystavallinen-kunta/lapsiystavallinen-kunta--tunnustus/>

<https://omahame.fi/wp-content/uploads/2019/01/Perhekeskusraportti-19.12.2018.pdf>

<https://omahame.fi/wp-content/uploads/2019/02/Kohti-lapsiyst%C3%A4v%C3%A4list%C3%A4-Kanta-H%C3%A4mett%C3%A4-digijulkaisu.pdf>

<https://media.sitra.fi/2018/03/27105443/vaikuttavuuden-askelmerkit.pdf>

<https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index>

https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410853/lasten-osallistumisoikeuksia-arvioitu-suomessa

https://oikeusministerio.fi/documents/1410853/4750802/OM-lasten-osallistumisoikeudet-esite-A4-FI_FINAL.pdf/bfa23bde-fc7b-d9ca-6202-965a97af0570

Kohtaaminen keskiössä: Lapsi- ja nuorilähtöisyys opiskeluhuollon palveluissa. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-307-6>

Kouluterveyskysely www.thl.fi/kouluterveyskysely

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. Luvassa pitkäjänteisyyttä lapsi- ja perhepalveluiden kehittämiseen ja hyvinvoinnin johtamiseen. Ääni19-lapsen oikeuksien foorumi. LAPE-alaseminaari 19.11.2019

Lasten oikeuksien sopimus. www.lapsenoikeudet.fi

Martela, F., Ryan, R. M., & Steger, M. F. (2018). Meaningfulness as Satisfaction of Autonomy, Competence, Relatedness, and Beneficence: Comparing the Four Satisfaction and Positive Affect as Predictors of Meaning in Life. *Journal of Happiness Studies*, 19(5), 1261-1282. <https://doi.org/10.1007/s10902-017-9869-7>

Pienten lasten ja heidän perheidensä hyvinvointi 2018: LTH tutkimuksen tilastoraportti, <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019050214035>

Raitakari, Suvi; Räsänen, Jenni-Mari; Kostiainen, Tuula; Juhila, Kirsi (2019) Integroiva työtapa muotoutuvassa perhekeskuskontekstissa: Kriittisten tekijöiden tarkastelua <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1020-2>

Salonen, A., & Joutsenvirta, M. (2018). *Vauraus ja sivistys yltäkyläisyyden ajan jälkeen*. *Aikuiskasvatus*, 38(2), 84–101

Liite 1. Palvelukartat

LAPSEN KASVUN, KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKI 0-12v.								Palvelukartta	
Somaattinen terveys		Kehitys ja oppiminen		Mielenterveys		Vanhemmuuden tuki			
KUNTA		HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN		Yhteisöllisyys		Asuminen		Terveellinen ympäristö Liikkuminen Kirjasto Liikunta Taide Kulttuuri	
Sähköiset palvelut	Sähköinen asiointi		Palveluhakemisto			Linkit neuvontapalveluihin			
YLEINEN TUKI Terveiden ja toimintakyvyn tuki Ennaltaehkäisy Tunnistaminen	NEUVOLA Terveystarkastajat ja lääkärit	SUUN TERVEYDENHUOLTO	VARHAISKASVATUS (yhteisöllinen oppilashuolto)		KOULUTERVEYDENHUOLTO Kouluterveydenhoitajat ja koululääkärit		KOULU, ILTAPÄIVÄTOIMINTA, KERHOT (yhteisöllinen oppilashuolto)		
PERHEKESKUS (kohtaamispaikka, teemaillat ja infot, järjestötoiminta)									
Alkuvaiheen arviointi Puheeksi otto	Terveystarkastukset		Varhaiskasvatussuunnitelma Toimiva lapsiperhe		Koulun ja esiopetuksen arviot ja selvitykset				
VARHAINEN TUKI HOITO JA KUNTOUTUS Apu arkeen Ohjaus ja neuvonta Matalan kynnyksen interventiot	Palveluohjaus		Perhetyö	Kotipalvelu	Perhe-neuvola	Vanhempain- koulut	Oppilashuolto	Oppimisen tuki	
	Pakolaisten kotouttamispalvelut		Lapsiperheiden sosiaalityö	Tukihenkilö- ja tukiperheteroiminta	Kuraattorit	Koulupsykologi	Omahoitaja-lääkäriyöpari		
	Konsultoivat varhaiskasvatuksen erityisopettajat		Terveyskeskus- psykologi	Toimintaterapia	Lasten fysioterapia	Puheterapia			
Varhaisen tuen arviointi	Hoidon tarpeen arviointi		Palvelutarpeen arviointi		Kuntoutuksen tarpeen arviointi		Yksilöllinen oppilashuolto Neuvolatiimi Koulutiimi		
Yhteen sovitut palvelut Tiivis tuki ja hoito vanhemmille ja perheelle Terapeuttiset hoitointerventiot Lapsen kuntoutus Verkostotyö	Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelut		Hoitokäytännöt lasten lievissä ja keskivaikeissa mielenterveyden ongelmissa		Apu perheille, joissa vakavaa/ pitkäaikaista sairautta		Lastenneurologi	Lastenpsykiatri	Lastenlääkäri
					Talousneuvonta		Kriisipalvelut	Päivystys	
	Eropalvelut		Perheoikeudelliset palvelut		Apu lähisuhdeväkivaltaan		Kelan kuntoutus	Lääkinnällisen kuntoutuksen ostopalvelut	
Erytisen tuen arviointi	Lastensuojelutarpeen selvitys		Yhteistyö aikuisten palveluiden kanssa		Lastenpsykiatrian konsultaatioryhmä		Lasten ja nuorten kuntoutustyöryhmä		
ERITYINEN TUKI	Lastensuojelun sosiaalityö	Sijaishuollon palvelut	Perhehoito ja perhekuntoutus	Tehostettu perhetyö	Lastenpsykiatria	Lastentaudit	Lasten- neurologia	Vammaispalvelu	

VANHEMMUUDEN TUKI

Palvelukartta

Terveys ja hyvinvointi Perheen arki Parisuhde Mielenterveys

KUNTA HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN Yhteisöllisyys Asuminen Terveellinen ympäristö Liikkuminen Kirjasto Liikunta Taide Kulttuuri

SÄHKÖISET PALVELUT	Sähköinen asiointi	Palveluhakemisto			Linkit neuvontapalveluihin		
YLEINEN TUKI Terveiden ja toimintakyvyn tuki Ennaltaehkäisy Tunnistaminen	NEUVOLA Terveystarkastajat ja lääkärit		VARHAISKASVATUS		KOULUTERVEYDENHUOLTO Kouluterveystarkastajat ja koululääkärit		KOULU JA OPPILAITOKSET
	PERHEKESKUS (kohtaamispaikka, teemaillat ja infot, järjestötoiminta)				NUORISOTYÖ		
Alkuvaiheen arviointi Puheeksi otto	Neuvolatarkastukset Lapsen puheeksi		Varhaiskasvatussuunnitelma Toimiva lapsiperhe		Terveystarkastukset Kompassi		Koulun keskustelut
VARHAINEN TUKI, HOITO JA KUNTOUTUS Apu lapsiperheiden arkeen, parisuhteeseen, kasvatukseen ja ongelmatilanteisiin	Palveluohjaus	Kotipalvelu	Perhetyö	Pakolaisten kotouttamispalvelut	Konsultoivat varhaiskasvatuksen erityisopettajat	Vanhempain-koulu	Oppilashuolto
	Lapsiperheiden sosiaalityö	Perheneuvola	Psykologi-palvelut	Tukihenkilö- ja tukiperhe-toiminta	Kuraattorit	Fysioterapia avovastaanotto	Omahoitaja-lääkäriyöpari
	Puheterapia	Toiminta-terapia	Lasten fysioterapia		Etsivä ja erityisnuorisotyö		
Varhaisen tuen arviointi	Hoidon tarpeen arviointi Nuorten tiimi	Palvelutarpeen arviointi	Kuntoutuksen tarpeen arviointi	Yksilöllinen oppilashuolto		Neuvolatiimi	Koulutiimi
Yhteen sovitettua palvelua, tiivis tuki ja hoito vanhemmille ja perheelle	Mielenterveys- ja päihdepalvelut		Aikuissosiaalityö	Kriisipalvelut		Apu perheille, joissa vakavaa/pitkäaikaista sairautta	
	Perheoikeudelliset palvelut		Eropalvelut	Apu lähisuhdeväkivaltaan		Lastenneurologi, lastenpsykiatri, lastenlääkäri	
Erityisen tuen arviointi	Lastensuojelutarpeen selvitys Yhteistyö aikuisten palveluiden kanssa Lastenpsykiatrian konsultaatioryhmä Lasten ja nuorten kuntoutusryhmä						
ERITYINEN TUKI	Lastensuojelun sosiaalityö	Perhehoito ja perhekuntoutus	Sijaishuollon palvelut	Tehostettu perhetyö	MARAK	Päivystys-palvelut	Erikoissairaanhoido Vammaispalvelu

NUORTEN PALVELUT 13-19v.

Palvelukartta

Terveys ja hyvinvointi Oppimisen tuki Mielenterveys Vanhemmuuden tuki

KUNTA HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN Yhteisöllisyys Asuminen Terveellinen ympäristö Liikkuminen Kirjasto Liikunta Taide Kulttuuri NOPI

SÄHKÖISET PALVELUT	Sähköinen asiointi	Sähköiset palvelut			Linkit neuvontapalveluihin		
YLEINEN TUKI	KOULUTERVEYDENHUOLTO Kouluterveystarkastajat ja koululääkärit		SUUN TERVEYDENHUOLTO		OPISKELIJATERVEYDENHUOLTO Terveystarkastajat ja lääkärit		KOULU JA OPPILAITOKSET (yhteisöllinen oppilashuolto)
	PERHEKESKUS (kohtaamispaikka, teemaillat, infot, järjestötoiminta)				NUORISOTYÖ, nuorisokeskus Satama ja Varikko		
Alkuarviointi Puheeksi otto	Terveystarkastukset Lapsen puheeksi		Koulun arvioinnit ja selvitykset Toimiva lapsiperhe		Yksilöllinen opiskeluhoito Kompassi		
VARHAINEN TUKI JA HOITO	Palveluohjaus	Kotipalvelu	Pakolaisten kotouttamispalvelut		Perhetyö	Vanhempain-koulu	Oppilashuolto
	Lapsiperheiden sosiaalityö	Tukihenkilö- ja tukiperhe-toiminta	Omahoitaja-lääkäriyöpari Nuorten fysioterapia		Nuorten psykologi	Kuraattorit	Oppimisen ja koulunkäynnin tuki Nuorisotyö
Varhaisen tuen arviointi	Hoidon tarpeen arviointi		Palvelutarpeen arviointi	Kuntoutuksen tarpeen arviointi	Yksilöllinen oppilashuolto		Nuorten tiimi
HOITO, TERAPIA JA KUNTOUTUS	Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelut		Aikuissosiaalityö	Kelan kuntoutus		Etsivä ja erityisnuorisotyö	Lääkinnällisen kuntoutuksen ostopalvelut
	Perheoikeudelliset palvelut Eropalvelut/aikuiset, lapset		Terapeuttiset hoitointerventiot nuorten lievissä ja keskivaikeissa mielenterveyden ongelmissa		Apu nuorelle/perheelle, joissa vakavaa/pitkäaikaista sairautta		Konsultoi lastenneurologi, lastenpsykiatri ja lastenlääkäri
	Ankkuri-tiimi		Apu lähisuhdeväkivaltaan		Kriisipalvelut Tehostettu nuorisotyö	Päivystyspalvelut	
Erityisen tuen arviointi	Lastensuojelutarpeen selvitys		Yhteistyö aikuisten palveluiden kanssa		Lasten ja nuorten kuntoutusryhmä		Nuorisopsykiatrian konsultaatio
ERITYINEN TUKI	Lastensuojelun sosiaalityö	Sijaishuollon palvelut	Perhehoito ja perhekuntoutus	Tehostettu perhetyö	Lastentaudit	Lastenneurologia	Nuorisopsykiatria Vammaispalvelu